

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
4/561

SVIBANJ 2023.
RIJEKA
GODINA IZLAŽENJA LXI.
CIJENA 1€

Svećeničko ređenje:

Antonio Vučković i Nikola Luketić

**Nama ne doliče znakovi
moći, nego moć znakova**

*Razgovor: Jadranka Rebeka Anić
redovnica, Školska sestra franjevka:*

**Papa Franjo nas sve gura da
međusobno razgovaramo**

*Željka Frković, povjerenica
za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba:*

Zločin koji vrijeđa Gospodina

S. Marta Carti:

**Sinodalnost Crkve,
zahtjev povijesnog trenutaka**

SADRŽAJ:

Uvodnik	
Jednaki u dostojanstvu i poslanju	2
U očekivanju novih smjernica za zaštitu maloljetnika i ranjivih odraslih osoba	
Važno je raditi na edukaciji svih sudionika	3
Razgovor: Željka Frković, povjerenica za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba	
Zločin koji vrijeđa Gospodina	4-5
Mladi svećenici	
Naš je zadatak boriti se svim sredstvima protiv bilo kakvog oblika zlostavljanja	5
Događanja	
Objavljeni priručnici HBK „Rane zlostavljanja“ i „Primjeri dobre prakse za prevenciju i zaštitu maloljetnika u župi“ ...	6
Papa Franjo	
Papa primio članove Papinskog povjerenstva za zaštitu maloljetnika	7
Odjeci kontinentalnog sinodalnog zasjedanja	
S. Marta Carti: Sinodalnost Crkve, zahtjev povijesnog trenutaka	8
Zaključena kontinentalna faza Sinode o sinodalnosti	9
Na Sinodi biskupa pravo glasa imaju i laikinje i laici	10
Razgovor: Jadranka Rebeka Anić redovnica, Školska sestra franjevska Provincije Presvetog Srca Isusova:	
Papa Franjo nas sve gura da međusobno razgovaramo .	11-13
Svećeničko ređenje:	
Antonio Vučković i Nikola Luketić	14-15
Medicinski kutak	
Prehrana i lijekovi	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Raspela brodmoravičkog kraja	17
Biblija	
Iskustvo Duhova i Kula babilonska	18
Crkvena glazba	
Zašto pjevati poklik „Amen“ na završnoj doksologiji?	19
Iz povijesne riznice	
Ivan Krstitelj Agatić provodio vjersku obnovu .	20-21
Gospićko-senjska biskupija	22
Riječka nadbiskupija	23
Događanja	24-25
Duhovni kolaž	26
Događanja	27
Učenici Elektroindustrijske i obrtničke škole opremili senzornu sobu u Domu „Sveta Ana“	28

Zvona zvone

Jednaki u dostojanstvu i poslanju

“Premda se neki po Kristovoj volji postavljaju kao učitelji i djelatnici tajna i pastiri za druge, ipak postoji među svima prava jednakost s obzirom na dostojanstvo i na djelovanje zajedničko svim vjernicima u izgradnji Kristova tijela” (LG 32).

Još jedna novost kojom Katolička Crkva pokazuje da želi ići u korak s čovjekom, iz Vatikana je stigla krajem travnja. Na sljedećoj Sinodi biskupa ravnopravno će sudjelovati i 80 ne-biskupa, od toga čak 70 ne zaređenih vjernica i vjernika ili kako se u Crkvi voli reći – laika. Novost je značajna utoliko što će laici ovoga puta imati pravo glasa, ali ne i toliko revolucionarna s obzirom da su već i na prijašnjim Sinodama sudjelovali kao savjetnici. Sama Sinoda je savjetodavno tijelo pa se i doneseni zaključci tako tretiraju, odnosno moraju proći Papinu redakciju i odobrenje da bi postali obvezujući dokumenti.

Ne samo da će laici imati pravo glasa, na Sinodi biskupa ravnopravno će sudjelovati barem 35 žena. Naime od tih 70 ne zaređenih vjernika, barem polovica, tako stoji u novom propisu, bit će žene. Još jedna je to od novosti, koja svakako ide u korak sa svijetom u kojemu su žene izborile, barem u većoj mjeri, svoje pravo na ravnopravnost. Nakon, više tisuća godina sakupljenih, naslaga patrijarhalne prošlosti takva promjena mentaliteta društva ne ide brzo i jednostavno, ali brojni su pomaci ipak učinjeni. I Crkva se, polako, ali vidljivo, nakon tisućljetne klerikalne prošlosti i čvrste hijerarhijske strukture pridružuje ideji ravnopravnosti spolova i vraća na ideal sinodalnosti, zajedništva Božjeg naroda kao dijelova Tijela Kristova.

Ova odluka iz Vatikana, da li zbog laika ili samo zbog ravnopravnog sudjelovanja žena među biskupima, ipak je izazvala različite reakcije vjerničkog puka. Čak i kritike onih kojima se ta pomodnost ne sviđa. To samo govori koliko je bila nužna.

Davno je prošlo vrijeme kada su laici zaista bili neuki puk kojemu treba govoriti što mu je činiti. U Crkvi 21. stoljeća ipak ne bi smjelo biti mjesta ustrajanju na hijerarhiji i manjoj vrijednosti nezaređenih muškaraca ili žena u odnosu na svećenike i biskupe. Posebno kada znamo da je Drugi vatikanski sabor to još prije pola stoljeća definirao. “Premda se neki po Kristovoj volji postavljaju kao učitelji i djelatnici tajna i pastiri za druge, ipak postoji među svima prava jednakost s obzirom na dostojanstvo i na djelovanje zajedničko svim vjernicima u izgradnji Kristova tijela” (LG 32).

Biskupima i svećenicima dragocjena bi trebala biti svjedočanstva laika, vjernica i vjernika koji žive u svijetu. Oni svojim iskustvima iz života, bitno drugačijih od života biskupa, mogu posvjedočiti kako živi i s čime se suočava Božji narod - Crkva.

Podsjetimo, Sinoda biskupa, ili kako se kod nas uvriježilo u ne baš vjernom prijevodu, Biskupska sinoda, trajna je institucija koju je osnovao papa Pavao VI. 1965. godine. Učinio je to s nakanom održavanja i širenja autentičnoga duha Drugog vatikanskog sabora. Sinoda je

I ova je odluka iz Vatikana, da li zbog laika ili samo zbog ravnopravnog sudjelovanja žena među biskupima, izazvala različite reakcije vjerničkog puka.

savjetodavno tijelo zamišljeno kao okupljanje biskupa iz cijelog svijeta, njih dvjestotinjak izabranih od biskupskih konferencija, da bi tako pokazali zajedništvo te mogli, svako iz svoje perspektive, savjetom pomoći papi u vođenju Crkve. Oni međutim nisu nužno i jedini sudionici Sinode.

Papa Franjo već je na početku svog pontifikata pokazao koliko mu je važna sinodalnost i da će upravo na taj način, zajedništvom, razgovorom i savjetima brojnih sudionika, tražiti rješenja za goruća pitanja Katoličke Crkve u suvremenom svijetu.

Već nakon godine dana svog pontifikata 2014. godine požurio je sazvati izvanrednu Biskupsku sinodu posvećenu obitelji, koja je bila priprema za 14. redovnu Biskupsku sinodu sljedeće godine. Uslijedila je 2018. godine 15. redovna Biskupska sinoda posvećena mladima, a zatim 11. posebna Biskupska sinoda posvećena Panamazonskom području. Prije dvije godine započeo je Sinodalni hod kao proces kojim se Crkva priprema za sljedeću Sinodu biskupa. Papa Franjo pokazuje kako istinski živjeti sinodalnost i poziva cijelu Crkvu da isto tako čini.

Daniyel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Daniyel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 14,00 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIC, Viškovo;
Naslovica: Svećeničko ređenje - Antonio Vučković i Nikola Luketić

U očekivanju novih smjernica za zaštitu maloljetnika i ranjivih odraslih osoba

Važno je raditi na edukaciji svih sudionika

U svom obraćanju na konferenciji za medije na kraju redovnog 66. plenarnog zasjedanja Sabora Hrvatske biskupske konferencije održanog u Zagrebu, u četvrtak 20. travnja 2023., predsjednik Povjerenstva HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba riječki nadbiskup Mate Uzinić govorio je o zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba u Crkvi.

Izvijestio je da Povjerenstvo radi na novim smjernicama za zaštitu maloljetnika i ranjivih odraslih osoba. U pripremi su i priručnici i edukativni materijali za svećenike, učitelje, odgojitelje i pastoralne radnike te stručna potpora metropolitskim uredima, biskupijskim povjerenicima i članovima Povjerenstva HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

Prevedena je nova inačica dokumenta „Vademecum“ Dikasterija za nauk vjere o postupcima u slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnika što su ih počinili klerici, a koji olakšava postupanje u suočavanju s tom problematikom. I taj dokument će uskoro biti dostupan na mrežnim stranicama HBK, kao i priručnici za učitelje, odgojitelje i pastoralne radnike „Rane zlostavljanja“ i „Primjeri dobre prakse za prevenciju i zaštitu maloljetnika u župi“. Ti priručnici korisni su ne samo u Crkvi nego i svima kojima je stalo do zaštite djece i suočavanja s tom problematikom, rekao je Uzinić. U pripremi je i prijevod trećeg priručnika „Za početnu formaciju u vremenu zlostavljanja“ koji je namijenjen kao pomoć odgojiteljima kandidata za prezbiterat i posvećeni život te mlade u formaciji.

Biskupi su potaknuti da u svojim biskupijama u suradnji s Centrom za promicanje dobrobiti ranjivih osoba pri Hrvatskom katoličkom sveučilištu organiziraju edukaciju za svećenike i druge djelatnike u biskupijama, za vjeroučitelje i sve druge koji su na bilo koji način uključeni u pastoral i poslanje Crkve. Edukacije se već provode u nekim biskupijama.

Povjerenstvo već dugo radi na pripremi smjernica HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih odraslih osoba. Još uvijek je riječ o nacrtu u kojemu su uvažene primjedbe pravne komisije i napravljene neke dodatne izmjene nastavno na apostolsko pismo

„Vos estis lux mundi“. To znači da i dalje ostaju na snazi Smjernice za postupanje u slučajevima spolnog zlostavljanja maloljetnika od strane klerika usvojene 2013. i odobrene 2015.

„Svaka žrtva nam je na prvom mjestu i moramo se potruditi slušati svaku žrtvu i učiniti sve što možemo da bismo svakoj žrtvi pomogli. Traume, prema saznanjima koje imam iz razgovora koje sam osobno proveo doista su tragične. To su razrušeni cijeli životi, pa i cijele obitelji. No, ne možemo pritom zanemariti činjenicu da stotine i stotine svećenika vjerno i savjesno svakog dana iz ljubavi rade svoj posao i služe dajući se.

Ne bi bilo dobro da zbog pojedinaca, a radi se doista o pojedincima, ne primijetimo onaj veliki trud i ljubav kojom mnogi svećenici djeluju u svome poslanju kojemu su dali svoj život i na koji ih je Bog pozvao. Naš je cilj i nakana u budućnosti učiniti što je moguće više da se ne dogode novi slučajevi, ali ako se koji dogodi, da se on doista tretira na pravi način da bi se poslala prava poruka, kako žrtvi tako i mogućim zlostavljačima, ali i cijeloj javnosti“, poručio je nadbiskup Uzinić.

„Dva su razloga zašto se nije pristupilo izglasavanju novih smjernica“, pojasnio je nadbiskup Uzinić, „prvo, mreža ureda i povjerenstava ustanovljena Smjernicama za osnivanje metropolitskih ureda i imenovanje biskupijskih povjerenika nije funkcionalna u mjeri u kojoj je to bilo planirano. Osobito kada je riječ o umnažanju metropolitskih ureda koji su nefunkcionalni zbog nedovoljnog broja stručnih osoba koje su na raspolaganju te je nužno da se cijeli sustav organizira na drugačiji način“.

Predloženo je da se zadaća pripreme novog ustroja povjeri Stalnom vijeću HBK koje će u suradnji s pravnom komisijom, Povjerenstvom za zaštitu maloljetnika i odraslih ranjivih osoba, Centrom za promicanje dobrobiti ranjivih osoba pri Hrvatskom katoličkom sveučilištu i Hrvatskom katoličkom mrežom za sljedeće zasjedanje pripremiti novi nacrt u smislu uspostave jednog jedinstvenog ureda za zaštitu maloljetnika za cijelu Hrvatsku biskupsku konferenciju koji bi imao profesionalno zaposlene neke osobe i određenu mrežu stručnih suradnika koji bi pomagali u suočavanju s eventualnim prijavama, oko edukacije i svega drugog što treba činiti da bi žrtva bila doista bila na prvom mjestu, ne samo u početnoj fazi nego i nakon što završi cijeli proces.

Kao drugi razlog odgode Uzinić je naveo manjkavosti koje je uočio potaknut proteklom događajima i dokumentom „Vos estis lux mundi“. Trebalo bi obraditi „detaljniji opis načina pomoći žrtvama, želimo li da nam žrtve doista budu na prvom mjestu, zatim dotaknuti određena financijska pitanja, dodatno razraditi pitanje edukacije, suočiti se s eventualnim zataškavanjem i kažnjivostima prema novim crkvenim propisima“, rekao je nadbiskup.

„U većini slučajeva koje poznam nije bila svrha zataškavanje, nego je bio problem u neadekvatnom i navinom suočavanju s ovom problematikom i nepoznavanje stvari. Zato smatram da je posebno važno raditi na edukaciji“, ustvrdio je Uzinić. Dodao je i da treba obraditi i pitanje odgovornosti u slučaju propusta i manjkavosti, čak i bez pravne i moralne krivnje, kao i kriterije odabira članova povjerenstva.

Razgovor: Željka Frković, povjerenica za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba

Potrebno je apsolutno povjerenje i vjerovanje da je to što žrtva iznosi istina. Važno je da ju razumijemo i prihvaćamo jer rane koje nastaju takvim zlodjelima duboke su i teško izlječive.

Razgovarao: Danijel Delonga

Zločin koji vrijeđa Gospodina

Papa Franjo u pismu „Vi ste svjetlost svijeta“ iz 2019. godine dao je jasne upute za osnivanje Povjerenstava za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba u svim biskupijama svijeta. U Riječkoj nadbiskupiji povjerenstvo je započelo s radom prije godinu dana, u ožujku 2022. godine, a djeluje kao dio Metropolitanskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba kojem je na čelu crkveni pravnik i svećenik Ilija Jakovljević. Na čelo povjerenstva Riječke nadbiskupije postavljena je Željka Frković, ravnateljica Doma Sveta Ana - za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja i psihoterapeut s dugogodišnjim iskustvom u nadbiskupijskom Obiteljskom savjetovalištu.

■ Prije nešto više od godine dana riječki nadbiskup imenovao Vas je na čelo ovog povjerenstva s vrlo osjetljivom tematikom. Koja je Vaša uloga?

Dužnost je povjerenika ponuditi zaštitu i stručnu pomoć duhovne, psihološke ili pravne naravi žrtvama seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja. Tu je i briga o prevenciji seksualne zlorabe maloljetnika i ranjivih osoba te edukaciji. Moja je uloga obavijestiti nadbiskupa o dobivenoj prijavi, a osobi koja se javi pružiti mogućnost razgovora. Oni koji žele prijaviti neprihvatljivo i kažnjivo ponašanje svećenika ili službenika Crkve mogu to učiniti pozivom na telefon ili e-poštom, a ja ću po zaprimljenoj prijavi s njima stupiti u kontakt. Broj telefona i adresa e-pošte dostupni su i vidljivi na stranicama Riječke nadbiskupije (099 544 4245; zastita.maloljetnika@ri-nadbiskupija.hr).

Svaki poziv ili poruku moramo shvatiti vrlo ozbiljno, svakoj osobi dati mogućnost da iskreno i potpuno iznese svoj problem. Već je više puta i na razne načine istaknuto kako žrtva treba biti u središtu zanimanja Crkve, dakle mora dobiti svu potrebnu brigu s puno strpljenja, slušanja i suosjećanja. Potrebno je apsolutno povjerenje i vjerovanje da je to što žrtva iznosi istina. Važno je da ju razumijemo i prihvaćamo jer rane koje nastaju takvim zlodjelima duboke su i teško izlječive.

■ Nakon što saslušate prijavu, kakav je dalje proces postupanja?

Moram odmah reći da u ovih godinu dana još nije bilo dojava koje bi tražile pokretanje sudskog postupka. Svakako, osobi koja prijavljuje slučaj potrebno je odmah omogućiti razgovor i dati joj priliku da sve ispriča. Onome tko prijavljuje zlostavljanje jamči se anonimnost, ali prijavu mora potvrditi osobno, imenom i prezimenom. Mora se znati tko je žrtva i tko počinitelj. To je važno da se žrtvi omogući sva stručna pomoć te da se dođe do počinitelja i sankcionira. Svatko je odgovoran za izgovorenu riječ, pa u konačnicu i optužbu. Teško je postupati kad se radi o anonimnim prijavama. Moramo biti oprezni i da ne otvorimo prostor za lažne prijave i zloupotrebu dostupnosti ovog ureda.

O svakoj dojavi o mogućem slučaju povrijeđene maloljetnih ili ranjivih osoba, nakon obavijesti nadbiskupu, te razgovora s osobom, neophodna je prijava nadležnim civilnim vlastima. Ako netko prijavi Nadbiskupu, Biskupiji ili povjereniku kažnjivo djelo i ako

se izvidima utvrdi da postoje indicije počinjenja tada nadbiskup sve šalje Državnom odvjetništvu. Bili bi sretni kad bi tako i Državno odvjetništvo slalo nama, kad je riječ o predmetima koji se tiču crkvenih osoba.

■ Vidljivo je da papa Franjo posvećuje veliku pažnju borbi protiv pedofilije u redovima Crkve. Prošlost je pokazala da je taj problem bio zanemaran i nanio mnogo štete, prije svega žrtvama, a onda i Crkvi. Treba li borbi protiv pedofilije posvetiti još više pažnje?

Papa je rekao da bismo kao kršćani trebali biti primjer dobrote, oličjenje empatije, pomaganja i biti tu za drugoga i uz drugoga u njihovim bolima, a ne biti oni koji nanose bol. Dosadašnja iskustva ukazivala su da su mnogi slučajevi ostali nedorečeni. Da su osobe koje su proživjele neko neugodno iskustvo to zapravo dugo skrivale jer su se često puta bojale ili se nisu imale kome obratiti, a često su nailazile na nerazumijevanje. S vremenom je sve to izašlo na vidjelo, u javnost.

Očito je Papa zaključio kako je neizostavna promjena u Crkvi i potreban novi način postupanja u tim slučajevima. Moramo pogledati sebe i priznati svoje slabosti i manjkavosti. Zbog toga Papa i govori da svaka ovakva vrsta zločina vrijeđa našega Gospodina. Svaka ta rana ostavlja duboke tragove na čovjeku, a osobito zločini svećenika u kojeg osobe imaju veliko povjerenje.

Mislim da će se na cijelom ovom procesu još morati raditi. Važno je da se ova tema

■ **Kakva su vaša iskustva kao psihoterapeuta? Radite sa ženama i djecom žrtvama obiteljskog nasilja, jeste li imali slučajeve zlostavljanja djece i maloljetnika?**

Radila sam sa žrtvama koje su proživjele nasilje u ranoj dobi. Počinitelji su bile osobe iz obitelji, koje su im bile vrlo bliske i drage. Djeca to ne prepoznaju odmah, vjerojatno neće odmah reći roditeljima. Osjećaj nelagode i trauma u njima postepeno se razvija, posvješćuje. Djetetu je tada teško objasniti drugima što se dogodilo, a nerijetko i kada kaže, ne vjeruje mu se. Odrasta sa svojim skrivenim ranama koje kasnije mogu biti uzrokom različitih neprihvatljivih ponašanja za sebe i druge. Takvim je osobama teško prihvatiti sebe i to što se dogodilo, teško stupaju u kontakte i nemaju povjerenja. Dug je i težak put izlječenja.

što više otvara u Crkvi, da postoji i edukacija osoba koje rade u pastoralu.

■ **Riječka nadbiskupija i još neke biskupije u Hrvatskoj omogućile su tečajevе edukacije koju provodi Centar za promicanje dobrobiti ranjivih osoba pri Hrvatskom katoličkom sveučilištu. Koliko edukacija može pomoći u prevenciji?**

Edukacija je važna, važno je znati koje su to situacije koje dijete mogu povrijediti, začuditi, nanijeti mu psihičku traumu. Ono ne smije doći u situaciju da ima bilo kakvu vrstu nelagode. Svima koji rade s djecom, mladima i ranjivim osobama koje se ne mogu braniti i razlučivati treba posvijestiti koje su situacije neprihvatljive. Svećenici, kao i svi koji rade s djecom moraju paziti na tjelesni kontakt, paziti da se ne dovedu u položaj da su nasamo s djecom niti u bilo kakvu drugu situaciju koja bi mogla izazvati nelagodu ili sumnju. Čak i ako nema nikakve zle namjere i potpuno čisto i srdačno pristupaju djetetu.

I nama koji radimo na tim slučajevima potrebna je edukacija i priručnici za postupanje. Što više informacija i praktičnih znanja imamo, to će i sustav prevencije i sustav procesuiranja zlostavljača i pomoći žrtvama biti učinkovitiji. Moramo priznati, tek smo na početku, trebati će još raditi na prevenciji, poboljšati protokole postupanja, pojasniti smjernice i načine rada.

Na stranicama Hrvatske biskupske konferencije osim smjernica nalaze se i dva priručnika koja su prevedena s talijanskog jezika koja pomažu u boljem razumijevanju ove materije, ali i načina postupanja crkvenih osoba. Crkva je zadnjih godina jako puno učinila na ovom području i važno je ne stati.

Naš je zadatak boriti se svim sredstvima protiv bilo kakvog oblika zlostavljanja

Mladi svećenici bili su jednoglasni u osudi zlostavljanja te su izrazili spremnost da svojim autentičnim svećeničkim svjedočenjem stanu na kraj takvim pojavama.

Mladi svećenici Riječke metropolije, sa stažem do 10 godina službe, prošli su trodnevnu edukaciju o dobrobiti i zaštiti maloljetnih i ranjivih osoba u Katoličkoj Crkvi. U Domu pastoralnih susreta u Lovranu od 24. do 26. travnja edukaciju su vodile djelatnice i djelatnici Centra za promicanje dobrobiti ranjivih osoba Hrvatskog katoličkog sveučilišta, voditeljica Centra Anita Dučkić Sertić te Jelena Zadro i Damjan Kovač.

„Vi mladi svećenici budućnost ste Crkve. Prošlost ne možemo promijeniti, ali možemo graditi budućnost“, rekao je u uvodnim riječima riječki nadbiskup i metropolit Mate Uzinić. „Edukacija bi prvenstveno trebala pomoći vama, da znate kako se odnositi prema djeci i mladima, da znate što smijete, a što ne smijete. Posredno je to dakako i pomoć mogućim žrtvama jer ćete naučiti i kako prepoznati dijete ili ranjivu osobu koje je zanemarivano, zlostavljano ili zbog nečega trpi. Naš je zadatak boriti se svim sredstvima protiv bilo kakvog oblika zlostavljanja.“ Istaknuo je kako je edukacija nužna s obzirom na promjene koje donosi vrijeme, rad s djecom i općenito način vršenja svećeničke službe nije isti kao prije. Poseban je naglasak stavio na opasnost zlorabe moći u koju svećenik može upasti zbog službe koju vrši. „Važno je naučiti biti ponizan“, poručio je nadbiskup.

Male je svećenike na edukaciji posjetio i gospičko-senjski biskup Zdenko Križić potaknuvši ih da stečena znanja iskoriste kako bi vjerodostojno vršili svoju svećeničku službu.

Njihove riječi potvrdila je i voditeljica Centra Anita Dučkić Sertić objasnivši kako je cilj edukacije naučiti kako zaštititi djecu i ranjive osobe, ali i one koji rade s njima te kako prepoznati zlostavljanje. Uvodno predavanje o dostojanstvu ljudske osobe i poštivanju granica u komunikaciji i međuljudskim odnosima održao je Damjan Kovač. Istaknuo je kako se sam pojam dostojanstva tijekom povijesti i u raznim društvima mijenjao. Govorio je i o poziciji moći u crkvenim strukturama koja može biti zlorabljavana u odnosima prema drugim osobama, a tako i djeci.

O oblicima zlostavljanja maloljetnih i ranjivih osoba govorila je Jelena Zadro. Osim najtežih zločina seksualnog zlostavljanja, osoba može biti povrijeđena i ranjena i na druge načine, psihičkim zlostavljanjem, čak i zanemarivanjem. Objasnila je dalekosežne posljedice koje svako od tih mučnih iskustava ostavlja na dijete i osobu, koje se protežu godinama i teško ih je izlječiti. Istaknula je i važnost prepoznavanja znakova koji ukazuju da je neko dijete ili osoba zlostavljano ili zanemarivano. Djeca često, iz više razloga, sama ne govore o tome.

Posljednje predavanje o terapiji i skrbi za osobe koje su pretrpjele zlostavljanje održala je Anita Dučkić Sertić. Program edukacije organizirao je Metropolitanski pastoralni institut u Rijeci, a svećenici su uz sva predavanja imali vremena i za radionice, međusobne razgovore i molitvu.

„Vi mladi svećenici budućnost ste Crkve. Prošlost ne možemo promijeniti, ali možemo graditi budućnost“, rekao je nadbiskup Uzinić

Objavljeni priručnici *Rane zlostavljanja* i *Primjeri dobre prakse za prevenciju i zaštitu maloljetnikâ u župi*

Hrvatska biskupska konferencija i Povjerenstvo HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba objavili su na svojim mrežnim stranicama najavljene cjelovite prijevode usvojenih priručnika Talijanske biskupske konferencije (CEI) za učitelje, odgojitelje i pastoralne radnike pod nazivima „Rane zlostavljanja“ i „Primjeri dobre prakse za prevenciju i zaštitu maloljetnikâ u župi“.

“**U**središtu i na početku svakog promišljanja i razumijevanja mora biti prihvaćanje, prepoznavanje, slušanje ranjenih osoba. Ponovno čitanje, revizija i provjera pošasti i patnje zloporabe moći, savjesti i seksualnog zlostavljanja, koje provodi i crkveno osoblje, potreba je i zadaća s kojom se treba odmah suočiti u svim stvarnostima i na svim razinama Crkve. To uključuje reviziju i obnovu teoloških, duhovnih, pastoralnih koncepata i kanonsko-ga prava, karizmi i ciljeva crkvenih udruga, institucija i organizacija, redovničkih zajednica, instituta posvećenog i apostolskog života, novih oblika posvećenog života, crkvenih pokreta i raznih skupina u Crkvi“, stoji u kratkom uvodu u priručnik „Rane zlostavljanja“, naslovljenom „Rane nikada ne prolaze“ (str. 3), prema riječima iz pismo pape Franje Božjem narodu od 20. kolovoza 2018. godine.

Priručnik „Rane zlostavljanja“ za učitelje, odgojitelje i pastoralne radnike sadrži deset poglavlja na 76 stranica te je besplatno dostupan na stranicama HBK u odjeljenju Povjerenstva HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

Deveto poglavlje nosi naslov „Zaštita žrtava i sprečavanje zlostavljanja“. Tu je naglašeno da „pozornost prema žrtvi ima apsolutni prioritet“ te da je neophodan preokret „od obrambene akcije do odgovornog i transparentnog stila“. „Ako djelujemo uglavnom u obranu nas samih, u crkvenim izborima i stilovima, rizik je da to bude čin koje nije samo djelomičan, već i varljiv, bolan i na kraju uvredljiv, jer šteti osobama koje su žrtve zlostavljanja, koje bi se tako i dalje osjećale zlostavljanima od strane moći i vlasti koja njima dominira te da ih ne sluša ili ne vjeruje u bol koju je u njima prouzročio zločin. U stvarnosti, sama samoobrambena akcija šteti cijeloj Crkvi, jer ne samo da gubi na vjerodostojnosti, već riskira da postane zatočenica problema, nesposobna tražiti korijene i rješenja, relativizirajući dramu i zapadajući u daljnju nepravdu i presumpciju jer bi to na kraju pogodovalo zlostavljaču, koji bi time, skrivajući istinu, imao još više prostora za djelovanje u svoju obranu“ (str. 56-57). U istom poglavlju se zatim govori o kulturi dijaloga i prevencije, prihvatu i saslušanju žrtava te kulturi sveobuhvatne i ambijentalne prevencije. Posljednje, deseto, poglavlje ističe važnost trajne formacije osoba koje rade s maloljetnicima.

Gdje se događa zlostavljanje? Kada nastaje? Koje su mu karakteristike? I prije svega, kakve su posljedice za žrtvu? Priručnik „Rane zlostavljanja“ nastoji odgovoriti na ova i druga pitanja, a konfiguriran je s pedagoškim i informativnim pristupom koji može pomoći učiteljima, odgajateljima i pastoralnim radnicima da shvate strašnu stvarnost zlostavljanja.

Drugi priručnik „Primjeri dobre prakse za prevenciju i zaštitu maloljetnikâ u župi“ također je besplatno dostupan na stranicama HBK u odjeljenju Povjerenstva HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba. „Dobre prakse, tj. oni načini djelovanja koji u središte stavljaju malene, jačajući suodgovornost zajednice kroz sudjelovanje i formaciju pastoralnih radnika, konkretan su izraz skrbi i zaštite maloljetnika, koje su oduvijek bile u središtu mnogih aktivnosti Crkve, posebice župnih. Bez ikakve pretenzije na sveobuhvatnost, polazeći od nekih važnih načela i primjenjujući ih u konkretnosti različitih i višestrukih odgojno-obrazovnih predmeta i mjesta, kao i brojnih župnih aktivnosti, pastoralnim se radnicima, više od pukog priručnika za djelovanje, predlaže stil čitanja stvarnosti i zajedničkog pastoralnog planiranja, koji – identifikiranjem dobrih praksi, najbolje prilagođenih specifičnoj lokalnoj situaciji – može konsolidirati sigurno okruženje za najbolje odrastanje i sazrijevanje malenih. S druge strane, upravo usvajanje stila zajedništva i suodgovornosti u zaštiti, uz isticanje i učvršćivanje dobrih pastoralnih praksi koje postoje, istovremeno omogu-

ćuje prepoznavanje i ispravljanje nepažnji, nemara ili, još gore, izbora i praksi koje su štetne za odgoj i obrazovanje“, stoji u kratkom uvodu (str. 3).

Ovaj priručnik o dobrim praksama sadrži sedam poglavlja na ukupno 60 stranica teksta. Između ostalog, u petom poglavlju „Sredstva“, u podnaslovu „Pismena suglasnost roditelja“ navodi se: „Važno i neophodno informativno sredstvo za roditelje o aktivnostima župe u kojima sudjeluju njihova djeca jest njihova autorizacija, odnosno ovlaštenje za konkretne aktivnosti koje predlaže župa“. U tom smislu može pomoći nekoliko napomena sadržanih na stranici 39 gdje se zaključuje: „Ne smijemo zaboraviti da se obrasci autorizacije koji sadrže osobne podatke moraju pažljivo i vjerno čuvati u strogom skladu s važećim propisima: Opća uredba Europske unije za zaštitu osobnih podataka GDPR br. 679/2016.“.

Priručnik „Primjeri dobre prakse za prevenciju i zaštitu maloljetnikâ u župi“ završava zaključcima i priložima među kojima su „Operativne smjernice za zaštitu maloljetnika“.

Izvor IKA

Papa primio članove Papinskog povjerenstva za zaštitu maloljetnika

Spolno zlostavljanje maloljetnika od strane svećenstva i loše suočavanje crkvenih vođa s tim problemom jedan je od najvećih izazova za Crkvu u našem vremenu.

Papa Franjo primio je 5. svibnja u audienciju članove Papinskog povjerenstva za zaštitu maloljetnika u novom sastavu sa suradnicima iz cijeloga svijeta. To je bio prvi Papin susret s tim Vijećem otkako je formalno uspostavljeno unutar Dikasterija za nauk vjere te je Papa iskoristio prigodu da Povjerenstvu u novom sastavu uputi neke prijedloge.

„Sjeme posijano prije desetak godina, kad je Vijeće kardinala preporučilo osnivanje ovog tijela, donosi plodove, kao što vidimo. Kako bismo se mudro i hrabro suočili s izazovima današnjice, važno je na trenutak zastati i razmisliti o prošlosti. Tijekom posljednjeg desetljeća svi smo naučili mnogo, uključujući i mene!“, rekao je Papa na početku svog obraćanja. „Spolno zlostavljanje maloljetnika od strane svećenstva i loše suočavanje crkvenih vođa s tim problemom jedan je od najvećih izazova za Crkvu u našem vremenu.“

Nesposobnost da se ispravno djeluje kako bi se zaustavilo ovo zlo i pomoglo njegovim žrtvama nagrdila je naše svjedočenje o Božjoj ljubavi, nastavio je Sveti Otac. „U Confiteoru molimo oprostjenje ne samo za zlo koje smo učinili, već i za dobro koje smo propustili učiniti. Može nam se lako dogoditi da zaboravimo grijeh propusta, jer se na neki način čine manje stvarima. No, oni su zapravo vrlo stvarni i štete zajednici jednako kao i drugi, ako ne i više“, upozorio je Papa dodavši da „nečinjenje onoga što smo trebali učiniti mnoge je sablažnjavalo“ i da se „posljednjih godina svijest o ovom problemu proširila na cijelu kršćansku zajednicu.“

Nitko danas ne može iskreno tvrditi da nije pogođen stvarnošću spolnog zlostavljanja u Crkvi. U svom radu na rješavanju tog višeslojnog problema, Papa je zamolio članove Povjerenstva da imaju na umu sljedeća tri načela.

Kao prvo, rekao je Sveti Otac, tamo gdje je učinjena šteta ljudskim životima, pozvani smo imati na umu Božju stvaralačku snagu da iz očaja izvede nadu i iz smrti život. Užasan osjećaj gubitka koji mnogi doživljavaju kao posljedicu zlostavljanja ponekad se može činiti preteškim teretom

za nositi. Crkveni vođe, koji dijele osjećaj srama zbog svog nečinjenja, izgubili su na vjerodostojnosti, a učinjena je šteta i samoj našoj sposobnosti propovijedanja evanđelja, upozorio je Papa te odmah dodao: Ali Gospodin, koji u svako doba donosi novo rođenje, može vratiti život suhim kostima (usp. Ez 37,6). Stoga, i kad je put kojim valja ići mukotrpan i zahtjevan, pozivam vas da ne stanete; nastavite pružati ruku, nastavite pokušavati uliti povjerenje onima koje susrećete i koji s vama dijele ovaj zajednički cilj. Nemojte se obeshrabriti kada vam se čini da se malo toga mijenja na bolje. Ustrajte i samo naprijed!, pozvao je Papa članove Papinskog povjerenstva za zaštitu maloljetnika koje je 5. svibnja primio u audienciju.

Oca jest osigurati da ništa i nitko ne bude izgubljen (usp. Iv 6, 39). Tamo, dakle, gdje je život slomljen, tražim od vas da pomognete ponovno sastaviti dijelove, u nadi da se ono što je slomljeno može popraviti.

Kao treće, na kraju, potičem vas da njegujete pristup koji odražava poštivanje i dobrotu samog Boga, rekao je Papa te citirao američku pjesnikinju i aktivisticu Mayu Angelou koja je napisala: „Naučila sam da će ljudi zaboraviti što ste rekli, ljudi će zaboraviti što ste učinili, ali ljudi nikada neće zaboraviti kako su se osjećali zbog vas“. Budite dakle nježni u svojim postupcima, noseći bremena jedni drugih (usp. Gal 6, 1-2), bez kukanja, nego misleći na to da će ovaj trenutak zadovoljštine za Crkvu ustupiti

KULTURA ZAŠTITE: Poboljšati standarde ponašanja klera i redovnika

Načela poštivanja dostojanstva svih, dobrog vladanja i zdravog načina života moraju postati univerzalno pravilo, neovisno o kulturi ili gospodarskim i društvenim prilikama ljudi. Svi crkveni službenici moraju ga poštivati u načinu na koji služe vjernicima, a oni koji vode zajednicu moraju se prema njima odnositi s poštivanjem i dostojanstvom. Uostalom, kultura zaštite će se ukorijeniti samo ako postoji pastoralno obraćanje u tom pogledu među crkvenim vođama, rekao je Sveti Otac.

Kao drugo, nastavio je Papa, spolno zlostavljanje otvorilo je mnoge rane u našem svijetu, ne samo u Crkvi. Mnoge žrtve i dalje pate od posljedica zlostavljanja koje se dogodilo prije mnogo godina, no i dalje stvara prepreke i pukotine u njihovim životima. Posljedice zlostavljanja osjećaju se u odnosima među supruzima, u odnosu između roditelja i djece, između braće i sestara, s prijateljima i kolegama. Zajednice su traumatizirane; podmukla priroda zlostavljanja ostavlja pustoš i podjele u srcima ljudi i njihovim odnosima, istaknuo je Papa.

Ali našem životu nije suđeno da ostane podijeljen. Ono što je slomljeno ne smije ostati slomljeno. Iz svijeta koji je izišao iz Božjih ruku učimo da je svaki dio našega života međusobno povezan, a život vjere povezuje ovaj svijet s budućim. Sve je povezano. Poslanje koje je Isus primio od svog

mjesto drugom trenutku u povijesti spasenja. Živi Bog nije iscrpio svoje izvore milosti i blagoslova! Ne zaboravimo da su rane zadobivene u mucu ostale na tijelu uskrslog Krista, ne više kao izvor patnje ili sramote, već kao znakovi milosrđa i preobrazbe, rekao je Papa.

„Vi koristite svoja znanja i stručnost kako biste pomogli popraviti užasnu pošast u Crkvi radeći na pružanju pomoći raznim partikularnim Crkvama. Od redovnog života biskupije u njezinim župama i njezinu sjemeništu, do izobrazbe kateheta, učitelja i drugih pastoralnih djelatnika, važnost zaštite maloljetnika i ranjivih osoba mora biti pravilo za sve.“

Papa je pozvao i na rješavanje nejednakosti unutar Crkve kroz programe formacije i kroz pomoć žrtvama u Africi, Aziji i Latinskoj Americi. (Izvor IKA)

Odjeci kontinentalnog sinodalnog zasjedanja u Pragu

U prošlom broju Zvona u ovoj rubrici objavili smo tekst Brune Velčić i pogreškom kao autora potpisali s. Martu Carti. Uz isprike uredništva Zvona Marti Carti i Bruni Velčić te svim čitateljima, u ovome broju objavljujemo osvrt na istu temu s. Marte Carti, članice delegacije HBK na Sinodi u Pragu.

Sinodalnost Crkve, zahtjev povijesnog trenutaka

Piše: s. Marta Carti

U izvještaju predstavnika Katoličke Crkve u Hrvatskoj na susretu u Pragu, koji je bio odjek našeg sinodskog procesa, istaknuli smo da je ovaj zajednički hod Crkve bio obilježen otvorenošću, iskrenošću i realizmom s obzirom na prilike u kojima živimo i vršimo svoje poslanje.

Iskustvo sudjelovanja na susretima sinodskoga savjetovanja diljem svijeta pokazalo je potrebu većega dijaloga, veće uključenosti i sudjelovanja. Mnogima je pružio i obnovljen pogled i doživljaj Crkve te ih je potaknulo na razmišljanje o svojoj osobnoj „pozvanosti“ i odgovornosti za zajednicu, o propitivanju svoje „aktivnosti“ ili „pasivnosti“, uključenosti i sudjelovanosti.

U pitanjima napetosti i razilaženja u traženju puteva obnove u Crkvi istaknuli smo da je potrebno imati na umu različitosti i specifičnosti životnoga okruženja i povijesnih iskustava na europskom kontinentu u kojima žive članovi i zajednice Katoličke Crkve. Da je u oblikovanju slobode pojedinaca, zajednica i naroda temeljna univerzalnost ljudskog dostojanstva te da u tom svjetlu trebamo graditi međuljudske odnose, dijalog i suradnju s drugim narodima i kulturama. Jedan od prijedora koje smo istaknuli u izvješću pogled je i na samu zajednicu Crkve. Za jedne je ona troma institucija, opterećena „prtljagom“, tj. teretom i nasljeđem prošlosti, a drugima se čini zajednicom koja se olako odriče identiteta, uključujući teološke istine i načela na koje se oslanjala 2000 godina.

U prevladavanju napetosti istaknuli smo nužnost oslanjanja na Pismo i Predaju te znakove vremena, koje treba uzimati u obzir. Kao neke od prioriteta pitanja koja valja razmotriti u daljnjem sinodskom hodu spomenuli smo sljedeće: afirmirati značenje obitelji kao „kućne Crkve“ i osnažiti roditelje da budu odvažni odgojitelji svoje djece u vjeri; razariti iskustvo povjerenja u navještaj

i djelo spasenja po Kristu prije svega svjedočanstvom života koji je prožet Evanđeljem (u tom smislu obnavljati pristup vjernika slavlju sakramenata uključujući jedno od gorućih pitanja sakramentalne prakse na našem kontinentu, a to je „kriza“ sakramenta Pomirenja); nadilaziti mentalitet antagonizama i razvijati duh služenja, po uzoru na Krista i trajno prevladavati praksu odvojenosti i au-

U Pragu smo doživjeli iskustvo sinodalnosti ostvarene bez puno administracije, protokola i kojekakvih metodologija u komunikaciji između pastira Crkve i ostalih članova naroda Božjeg. To je pokazalo da se ne moramo bojati razlika i razgovora, nego zajedno tražiti rješenja u dijalogu, u Istini.

toritarizma, karakterističnu za „klerikalizam“ te nastaviti razvijati ulogu i službe vjernika laika, muškaraca i žena, na svim područjima; evangelizacijsku snagu Crkve u današnjem vremenu prihvaćati i oblikovati kao rasvijetljujuću za čovjeka, s još većom osjetljivošću za dinamiku suvremenoga života (pokretljivost, komunikaciju, pluralizam, globalizaciju) te nastaviti razvijati, s još snažnijim produbljenim pristupom, ekumenski dijalog.

Prema izvješćima biskupskih konferencija koja smo slušali svaki dan vidljivo je da su izazovi različiti i da postoje razlike u pitanjima zapadnih i istočnih Crkvi kao i sjevernih i južnih. Te razlike posljedica su povijesnih prilika i kulturnog okruženja u kojima vjernici žive. Napetosti, kako smo ih nazvali u

radu u grupama, postoje u odnosu hijerarhije i laika, u pitanju uloge žena u Crkvi, u liturgijskim obredima u nekim Crkvama – redovni ili izvanredni rimski obred, u načinu i u razumijevanju prenošenja kršćanske poruke čovjeku danas koji ponekad ne razumije jezik i termine, slike koje Crkva prenosi, u otvorenosti i prihvaćanju osoba na periferiji Crkve, u odnosu prema žrtvama zlostavljanja u Crkvi i dr.

Sinoda u Pragu pokazala je da Crkva ne bježi od stvarnosti s kojom je suočena, od poteškoća i napetosti unutar sebe kao i u odnosu sa suvremenim svijetom; da je hijerarhijskoj službi, od Pape do biskupa, stalo do dijaloga i da su pastiri spremni čuti vjernike i zajedno tražiti odgovore – odnosno živjeti sinodalnost Crkve. U Pragu smo tako doživjeli iskustvo sinodalnosti ostvarene bez puno administracije, protokola i kojekakvih metodologija u komunikaciji između pastira Crkve i ostalih članova naroda Božjeg. To je pokazalo da se ne moramo bojati razlika i razgovora, nego zajedno tražiti rješenja u dijalogu, u Istini.

Svaki naš dan počinjao je euharistijom, a naš rad zazivom Duha Svetoga. U tom ozračju nismo se bojali biti sinodalna Crkva, svjesni da Crkva nije demokracija i da Sinoda nije parlament, već da je Crkva Tijelo Kristovo koje traži što njezina Glava Krist od nje očekuje u ovom vremenu. Potrebu jačanja sinodalnosti u Crkvi prepoznali smo kao zahtjev povijesnog trenutaka i način obnove Crkve u ovom vremenu jačanjem onih oblika sinodalnosti kojima Crkva već raspolaže, a to su župna pastoralna vijeća, biskupijska pastoralna vijeća i drugi oblici sudjelovanja laika u zajednici. *Aggiornamento* je trajni izazov Crkve koja, u svjetlu Objave koju je primila, treba prepoznavati svoje poslanje u suvremenosti. Pastoralna praksa Crkve uvijek mora tražiti nove načine i metode kako se približiti čovjeku, kako bolje komunicirati, kako bolje odgovoriti na njegova traženja.

Mjesto i uloga mladih ljudi bila je posebno naglašena i svi smo se složili da mladi moraju biti uključeni u sinodalni hod Crkve jer su oni i sadašnjost i budućnost naših zajednica. Ne zanemarujući ostala spomenuta pitanja, pitanje obitelji koja je danas ugrožena sa svih strana – ekonomski, politički, ideološki – nametnulo nam se kao jedna od prioriteta tema Crkve u Europi – jer vjernici, svećenici i Bogu posvećene osobe dolaze iz tih obitelji.

Na Sinodi se otvoreno razgovaralo i o osobama koje su ranjene i čije je povjerenje u Crkvu izgubljeno zbog skandala seksualnog zlostavljanja unutar Crkve. To povjerenje moguće je ponovno izgraditi samo u istini, rasvijetljavanju činjenica, priznavanju propusta i jasnih djelovanja u sprječavanju takvih zloporaba ubuduće.

Moje iskustvo sinodalnosti u Pragu bilo je snažno duhovno iskustvo, ali ovo što smo na Sinodi proživljavali, sada trebamo prenijeti i utjeloviti u svakodnevnici. Tu, u konkretnosti života, mjesto je zajedništva, sudjelovanja i poslanja Crkve.

Zaključena kontinentalna faza Sinode o sinodalnosti

Kontinentalne Skupštine potvrdile su metodu "duhovnog razgovora" kao način poticanja autentičnog slušanja i razlučivanja zajednice da bi se došlo do crkvenog konsenzusa.

Druga etapa Sinode o sinodalnosti, odnosno kontinentalna faza, zaključena je 31. ožujka. Tim povodom Generalno tajništvo Sinode komentiralo je proces, prenosi Vatican News.

Završetkom kontinentalne faze Biskupske sinode zaključeno je vrijeme raširenog savjetovanja Božjeg naroda. Uključivanje vremena za slušanje, dijalog i razlučivanje mjesnih Crkava na istome zemljopisnom području „predstavljalo je novo obilježje koje je uveo ovaj sinodski proces“, navodi se u priopćenju Generalnog tajništva na službenim mrežnim stranicama Sinode o sinodalnosti.

Održano je sedam kontinentalnih sinodskih skupština, te je druga faza Sinode predstavljala „istinski proces slušanja i razlučivanja na kontinentalnoj razini“. Svi su se osvrnuli na ključno pitanje u središtu sinodskog procesa: „Kako se danas na različitim razinama (od lokalne do opće) ostvaruje naš 'zajednički hod' koji Crkvi omogućuje naviještanje evanđelja u skladu s povjerenim joj poslanjem?“

Različite su razine pomogle u procesu, slijedeći načelo supsidijarnosti. Lokalni organizacijski odbori pomogli su u pripremi i realizaciji kontinentalnih skupština uz pratnju i nazočnost čelnika vatikanskog Generalnog tajništva Sinode ili glavnog izvjestitelja XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode. Njihova je prisutnost bila svojevrsan „znak blizine i želje Svete Stolice da sluša mjesne Crkve“.

Kontinentalne sinodske skupštine održane su tijekom veljače i ožujka 2023., a sudjelovali su predstavnici čitavog Božjeg naroda: biskupi, svećenici, osobe posvećenoga života i laici. Tijekom skupština raspravljali su i odgovorili na tri ključna sinodska pitanja u dokumentu kontinentalne faze. Pitanja su se odnosila na teme u dokumentu koje su im najvažnije te na identifikiranje područja na potosti i prioriteta.

Generalno tajništvo Sinode sa zadovoljstvom je primijetilo da su svi sudionici različitih kontinentalnih skupština u dokumentu pronašli područja kojima se mogu baviti, kao i puteve za Crkvu, unatoč širokim crkvenim i kulturnim razlikama i raznolikosti perspektiva.

Plod tih rasprava nalazi se u Završnom dokumentu koji je izradila svaka skupština i koji će pridonijeti radu prvog zasjedanja Biskupske sinode, zakazanog od 4. do 29. listopada 2023.

Generalno tajništvo Sinode istaknulo je kako su sve skupštine obilježile „milosno vrijeme za Crkvu“, odražavajući veliku želju za obnovom zajedničkim hodom u jedinstvu s Kristom. Kontinentalni proces iznio je duboku „radost i ljubav tolikih vjernika prema svojoj Crkvi, Božjem narodu, unatoč njegovim nedostacima i slabostima, kao i važnost slušanja kao instrumenta i trajne dinamike crkvenog života. Skupštine su također potvrdile metodu 'duhovnog razgovora' kao način poticanja autentičnog slušanja i razlučivanja zajednice da bi se došlo do crkvenog konsenzusa.“

Napominje se kako će se savjetovanje nastaviti, usredotočujući se sada na provedbu „sinodalnih reformi“ u svakodnevnom životu mjesne Crkve, uz svijest da mnogo toga o čemu se dosad raspravljalo i uočilo na lokalnoj razini ne zahtijeva razlučivanje opće Crkve ili intervenciju Petrova Učiteljstva, piše Vatican News. Sažetci svih sedam kontinentalnih susreta dostupni su na stranici Biskupske sinode.

Skupina stručnjaka s pet kontinenata 12. travnja započela je izradu *Instrumentum laboris*, radnog dokumenta za prvo zasjedanje XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode.

Instrumentum laboris, radni dokument, uokviruje rasprave Biskupske sinode. Tijekom sinode biskupi daju komentare i zapažanja na radni dokument te se sastaju u malim skupinama za raspravu kako bi predložili izmjene teksta ili donijeli nove tekstove i odredili dodatna područja za razmatranje.

Za početak izrade radnog dokumenta, kako prenosi CNA, skupina stručnjaka sastat će se iza zatvorenih vrata kako bi razgovarali o kontinentalnoj fazi Sinode o sinodalnosti u cjelini te analizirali sedam završnih dokumenata koje je podnijela svaka od kontinentalnih skupština. Analiza odbora će naglasiti tenzije i prioritete koje treba detaljno proučiti tijekom listopadske skupštine.

Europski završni dokument datiran je uz kraj kontinentalnog susreta u Pragu (11. veljače 2023.).

U dokumentu su objedinjeni vrlo različiti prilozi iz više od 40 europskih zemalja. Spominju se napetosti između „konzervativnih“ i „progresivnih“, a govori se i o ranama koje proizlaze iz skandala sa zlostavljanjem. U završnom dokumentu Europske kontinentalne skupštine naglašava se važnost održavanja „jedinstva u različitosti“ i izbjegavanja „iskušenja uniformnosti“.

Također promiče „dobrodošlicu drugima“.

Formulirana je potreba donošenja „konkretnih i hrabrih odluka o ulozi žena u Crkvi i njihovu većem sudjelovanju na svim razinama, uključujući sudjelovanje u odlučivanju i procesima donošenja odluka“. Završni dokument Sjevernoameričke kontinentalne skupštine to formulira na sličan način. Završni dokument Azijske kontinentalne skupštine, primjerice, sadrži detaljan popis tema sa zahtjevom za razmatranje na biskupskim skupštinama u jesen 2023. i 2024. godine.

Doprinos Hrvatske spominje se u broju 43: Poziv na obraćenje odjeknuo je u kontekstu međusobnih predrasuda pojedinaca ili čak cijelih zajednica, uključujući i mjesne Crkve. «Svi moramo prepoznati različitost životnih okruženja i povijesnih iskustava» kako bismo se očistili od povijesnog sjećanja koje nas sprečava da pristupimo jedni drugima sa stavom otvorenosti i povjerenja (...).

Na Sinodi će pravo glasa imati laikinje i laici

Najmanje polovica od 70 sudionika laika trebaju biti žene. Izričit je to zahtjev, uz onaj da se „osnaži“ prisutnost mladih.

Na Sinodama u Vatikanu žene i muškarci koji nisu svećenici, redovnice ili redovnici ubuduće će također moći sudjelovati i glasovati na ravnopravnoj osnovi. Najavili su to 26. travnja u Vatikanu kardinali Mario Grech i Jean-Claude Hollerich, odgovorni za aktualnu svjetsku Sinodu.

Do sada su pravo glasa na redovnim sastancima u Rimu imali samo biskupi i poglavari redovničkih zajednica. Katoličke laike moglo se konzultirati samo kao savjetnike (slušače). Na svjetskim Sinodama moći će sudjelovati do 80 ne-biskupa, od toga pet redovnica i petorica redovnika. Najmanje polovica od preostalih 70 ne-biskupa trebaju biti žene. Izričit je to zahtjev, uz onaj da se „osnaži“ prisutnost mladih. Predstavljajući izmjene, kardinali Hollerich i Grech istaknuli su da će unatoč ovim novostima Sinoda ostati biskupska sinoda u kanonskom smislu. „Na taj način biskupska posebnost sinodalne skupštine nije narušena, nego čak potvrđena“, ističe Glavno tajništvo Sinode.

Konkretnije, članove koji nisu biskupi imenuje Papa s popisa od 140 ljudi koje utvrde Biskupske konferencije i Sinode patrijarha Istočnih Katoličkih Crkava. Kao što je spomenuto, traži se da polovica budu žene i da se cijene mladi: „Jer naš je svijet takav“, primijetila su dvojica kardinala. Pri izboru valja voditi računa o općoj kulturi, „razboritosti“, ali i o poznavanju i sudjelovanju u sinodskom procesu.

Pet redovnica i pet redovnika koje izaberu dotične organizacije Generalnih poglavarica i Generalnih poglavara (UISG za redovnice i USG za redovnike) također će imati pravo glasa. One i oni, a to je druga novost, zauzimaju mjesta koja su ranije bila predviđena za desetericu klerika ustanova posvećenog života.

Sve izbore - plenarne i uz tajno glasovanje na odgovarajućim Sinodama, vijećima i biskupskim kon-

ferencijama - mora potvrditi Papa, a dok Papa ne potvrdi izbor, imena izabranih nisu poznata javnosti.

Nadalje, prvi put će se na Sinodi pojaviti i osobe „posrednici“ („facilitatori“). Izbor je, objasnio je kardinal Grech, proizašao iz iskustva studijskih grupa „koje nam je pokazalo da ti stručnjaci mogu stvoriti dinamiku koja može uroditi plodom“.

„Ima biskupa koji nikada nisu sudjelovali na Sinodi, stoga treba pospešiti duhovnu dimenziju“, dodao je kardinal Hollerich, istaknuvši da će prvi put na skupštinama biti i biskupi iz zemalja koje nemaju Biskupsku konferenciju. „Njegov“ Luksemburg je jedan od takvih, ali i Estonija, Moldavija. Tako će, složila su se dvojica kardinala, „Crkva biti cjelovitija i bit će radost ponovno je potpuno sabrati u Rimu“, piše Vatican News.

Biskupska sinoda je tijelo u kojem svjetski kolegij biskupa daje savjete papi. Ustanovio ju je papa Pavao VI. 1965. godine. Skupštine mogu dvotrećinskom većinom donositi rezolucije koje Papa može, ali ne mora, usvojiti u tzv. posinodskom pismu kao obvezujuću crkvenu doktrinu. Glasovanje biskupa i laika stoga nije obvezujuće te ima savjetodavni karakter. To se primjerice pokazalo na Sinodi o Amazoniji 2019.: suprotno nedvosmislenom glasovanju biskupske skupštine, Papa je privremeno odgodio njihov savjet o ređenju oženjenih muškaraca, takozvani „viri probati“.

Sinodske skupštine planirane za listopad 2023. i 2024. bavit će se temom sinodalnosti. Papa Franjo više je puta jasno zaželio da cijela Crkva, uključujući nezaređene katolike, sudjeluje u raspravama i odlukama Sinode.

Vatican Media/IKA

ŠTO BOG ŽELI OD DANAŠNJE CRKVE?

Vjerujem da je ovo obnova koja se temelji na „Lumen gentium“, središnjem tekstu Drugog vatikanskog koncila o Crkvi.

Kardinal Jean-Claude Hollerich, nadbiskup Luxemburga, na predstojećoj Sinodi biskupa bit će u ulozi „glavnog izjavitelja“. U intervjuu za KNA-u, govorio je o najavljenom koraku sudjelovanja laika na Sinodi. S njim je razgovarao Ludwig Ring-Eifel.

Kardinal Hollerich, kako je došlo do ove promjene?

O tome se razmišljalo jako dugo. Sveti je Otac odmah bio oduševljen i dao je podršku.

Kako se došlo do brojke od 80 ne-biskupa koji će moći sudjelovati na skupštini svjetske Sinode?

Već postoji pravilo prema kojem se osigurava prisutnost deset redovnika. To smo samo zadržali. Uz to, kapacitet dvorane postavlja gornju granicu. To je dalo broj. Listopadski susret treba ostati biskupski i jasno je da treba biskupsku većinu.

Sastav Sinode uređen je kanonskim pravom. Promjena relevantnog paragrafa sada je na čekanju. Hoće li se to dogoditi putem papinskog dekreta, motuproprija?

Nisam stručnjak za kanonsko pravo. Ali naravno sa se Papa, kao vrhovni vladar kanonskog prava, može odlučiti na takav korak. O tome kako će se to učiniti trebaju raspravljati kanonski pravnici.

I sami ste doživjeli niz biskupskih Sinoda. Hoće li se klima promijeniti kao rezultat ove promjene?

Mislim da hoće. Promijenit će se prvenstveno kroz proces i zajednički govor u Duhu Svetom. Nije riječ o tome da se samo dopuste sukobi mišljenja nego da se gleda zajedno: što Bog želi od današnje Crkve? Naša zajednička briga trebala bi biti da se doživi Duh Sveti te da se svi nekako promijenimo u tom procesu.

Činjenica da govore žene i nezaređene osobe promijenila je klimu komunikacije na kontinentalnim skupštinama.

Da, to je bila dobra stvar. No radilo se o takozvanim crkvenim susretima, što se razlikuje od sudjelovanja ne-biskupa na biskupskoj Sinodi. Kontinentalna skupština u Pragu, na primjer, pokazala je da pripadamo zajedno u Europi i da želimo ići zajedno u budućnost kao Crkva u Europi. A to je možda lakše ako nisu prisutni samo biskupi.

Rekli ste da ovo nije revolucija, već važna promjena. Je li to najvažnija promjena u gotovo 60-godišnjoj povijesti svjetske biskupske Sinode?

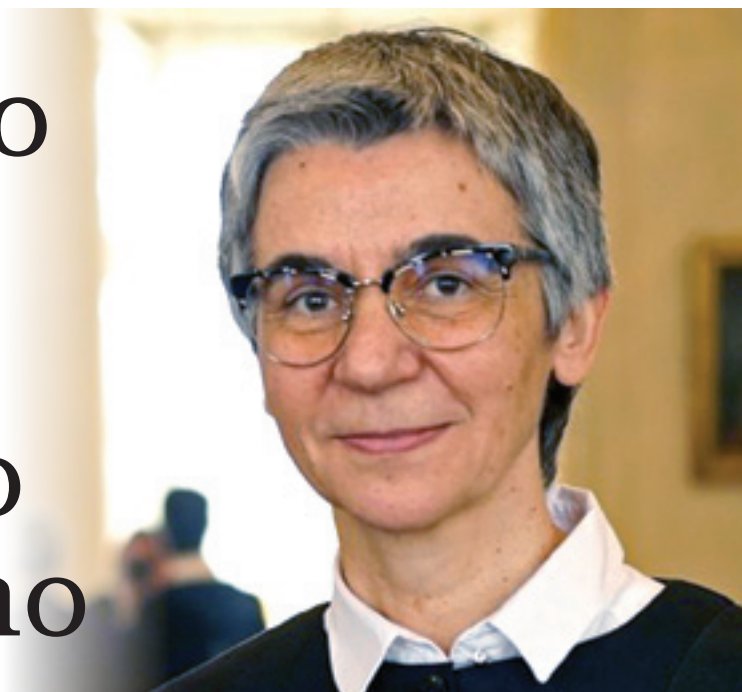
Vjerujem da je ovo obnova koja se temelji na „Lumen gentium“, središnjem tekstu Drugog vatikanskog koncila o Crkvi. Papa Pavao VI. gledao je prvenstveno na biskupsku kolegijalnost, Sinoda se u početku izjednačavala s njom. Međutim, papa Franjo je od samog početka uvrstio i Božji narod. Ovo dovodi do ostalih poglavlja „Lumen gentium“.

Jadranka Rebeka Anić je redovnica, Školska sestra franjevka Provincije Presvetog Srca Isusova u Splitu. Doktorica je katoličke teologije i znanstvena savjetnica u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Split.

U srpnju ove godine sudjelovati će, kao jedna od predavačica, na Mediteranskim teološkim susretima u organizaciji Riječke nadbiskupije.

Sa s. Rebekom razgovarali smo o (ne)ravnopravnosti žena u Crkvi, Mariji Magdaleni, rodnim predrasudama, feminizmu i homoseksualnosti.

Papa Franjo nas sve gura da međusobno razgovaramo

Umjesto da se propagira Marija koja šuti, trpi, čuva obitelj itd. valjalo bi predstavljati Mariju koja razmišlja, raspravlja s Bogom, prihvaća opasnosti avanture na koju je Bog poziva, gleda Sina koji se razvija u osobu koju ona tek treba upoznati i s kojim dijeli trenutke bliskosti, ali i distance.

Razgovarali: B. Velčić i M. Medved

■ Tema Vaše doktorske disertacije, pod mentorstvom uglednog pastoralnog teologa Paula Zulehnera, bila je žena u Crkvi u Hrvatskoj tijekom 20. st. Shvaćanje, mjesto i uloga žene u Katoličkoj Crkvi danas je predmet živih rasprava. Kako vidite stanje te rasprave izvan Hrvatske i u Hrvatskoj, i kako ocjenjujete položaj žena u Katoličkoj Crkvi?

U Crkvi u Hrvatskoj zapravo ne postoji rasprava o položaju žena u Crkvi, kao ni istraživanja o uvjetima rada, zadovoljstvu i mogućnošću napredovanja žena zaposlenih u crkvenim institucijama. U drugim zapadnoeuropskim zemljama takva istraživanja postoje još od osamdesetih godina prošloga stoljeća. Isto tako, biskupi u Nje-

mačkoj trajno i sustavno promiču politiku rodne ravnopravnosti na temelju istraživanja o profesionalnoj integraciji žena u radne uvjete i odnose u biskupiji, o mogućnostima napredovanja kao i o preprekama s kojima se žene susreću. Osobito se istražuje mogućnost žena da preuzmu vodeće pozicije u crkvenim ustanovama. Velik broj (nad)biskupija na svojim je mrežnim stranicama objavio planove koji imaju cilj poticanje ravnopravnosti žena pri zapošljavanju i na radnim mjestima u crkvenim institucijama.

Kad je u pitanju rodna ravnopravnost, kod nas u Hrvatskoj još uvijek vlada šutnja. Sve više žena radi u crkvenim institucijama, obnašaju važne i odgovorne službe i zadatke, ali se ne istražuje s kojim se problemima susreću. Crkva inzistira na razlici između

žena i muškaraca u njihovim identitetima i ulogama, no ne postavlja pitanje kako se ta razlika odražava na konkretni život žena i muškaraca. Ponaša se, rekla bih, kao da u Crkvi postoji samo jedan (muški) spol. Postoji svojevrsna sličnost između komunističkog načela da ne postoji pitanje žena već samo klasno pitanje i načela koje slijedi naša hijerarhija: ne postoji pitanje žena već samo pitanje laika; kad se riješi pitanje klase, odnosno laika, riješit će se i pitanje žena. To je, međutim, nemoguće u instituciji koja je hijerarhijski ustrojena i u kojoj je moć vezana uz ređenje iz kojeg su žene na temelju svoga spola isključene. Da postoje problemi i da na njima treba sustavno raditi, svjedoče upravo istraživanja u drugim zemljama koja sam ranije spomenula.

U suatorstvu s Irenom Sever Globan 2018. objavili ste knjigu *Marija Magdalena: od Isusove učenice do filmske bludnice. Teološko-kulturalna analiza. Možete li ukratko objasniti kako je došlo do krivog shvaćanja njezina lika u kršćanskoj tradiciji, odnosno koji su zaključci Vašega istraživanja?*

Lik Marije iz Magdale kakav mi danas poznajemo i koji su tijekom stoljeća svesrdno prihvatile književnost te likovna i filmska umjetnost nastajao je postupno, stapanjem različitih ženskih likova Novoga zavjeta: Marije iz Magdale, bezimene grešnice koja Isusu suzama pere i kosom briše noge, Lazarove sestre Marte, bezimene žene koja Isusu pomazuje glavu, grešnice uhvaćene u preljubu, Samaritanke. Razlog stapanja više likova u jedan mogla je biti želja da se stvori „životopis“ žene o kojoj u evanđeljima imamo malo podataka, a koja je za kršćane bila vrlo važna zbog svjedočanstva o Isusovom razapinjanju, ukopu, praznom grobu, ukazanju i poslanju da navijesti radosnu vijest o uskrsnuću.

Tako stvoreni lik koji karakterizira (seksualni) prijestup, obraćenje, velika ljubav i vjernost Isusu, bio je vrlo pogodan za propovijedi. Odigrao je i važnu ulogu u crkvenoj povijesti, osobito u vrijeme protureformacije, ali se i zlorabio kako bi se umanjila uloga žena u Isusovom pokretu i ranoj crkvi. Premda se Marija iz Magdale u legendama zapadnog kršćanstva pojavljuje i kao propovjednica koja obraća pogane i krsti, prevladalo je sjećanje na nju kao obraćenu grješnicu. To je doprinijelo shvaćanju da žene koje prate Isusa nisu bile učenice i apostole iako ispunjavaju sve uvjete koje Isus postavlja za učenje, a Novi zavjet pamti i apostolu Juniju.

■ Mjesec svibanj posvećen je Isusovoj majci, Blaženoj Djevici Mariji, koju se u katoličanstvu promatra kao ideal žene i majke. Način na koji taj ideal često biva interpretiran u Katoličkoj Crkvi ponekad odbija žene, umjesto da ih privuče. Može li Marija za sve vjernike, a onda i za žene, biti ideal koji ne zarobljava u određene sheme, već ideal koji oslobađa?

Svakako da može, no teško je na to ukratko odgovoriti. Za neke osobe veliko značenje ima i lik Marije kako se predstavlja u pučkoj pobožnosti. Kad se hodočasnike/hodočasnice u marijanskim svetištima pita što im znači Marija, najčešće odgovaraju da je ona za njih majka koja pruža zaštitu, utjehu, toplinu i razumijevanje. Problem se javlja kada se lik Marije kao idealizirane djevice majke poistovjećuje s likom žene u patrijarhalnoj obitelji i društvu i nameće kao ideal za sve žene.

Meni osobno puno je bliža Marija koju susrećemo u evanđeljima i mislim da bi takav lik mogao puno više govoriti ljudima u svakodnevnom životu. Ukratko bih to rekla ovako: umjesto da se propagira Marija koja štiti, trpi, čuva obitelj itd. valjalo bi predstavljati Mariju koja razmišlja, raspravlja s Bogom, prihvaća opasnosti avanture na koju je Bog poziva, gleda Sina koji se razvija u osobu koju ona tek

treba upoznati i s kojim dijeli trenutke bliskosti, ali i distance. Primjerice, scena u kojoj Marija s Isusovom braćom dolazi po Isusa jer se priča da je opsjednut i Isusovo odbijanje da slijedi njihov zahtjev, odražava složenost odnosa u svakoj obitelji kada se treba priznati jedinstvenost svake osobe i njezine slobode da izabere životni poziv i iskoraci iz nekih obiteljskih mitova ili tradicija. Ja se mogu poistovjetiti s Marijom koja traži i koja živi neizvjesnost avanture s Bogom. Ona me nadahnjuje. S njom često i u svom redovničkom životu pitam: „Kako će to biti?“

Feministička teologija nastaje kao teološki odgovor žena na teološko argumentiranje njihove drugotnosti i manje vrijednosti. Općenito se smatra da nastaje šezdesetih godina prošlog stoljeća, ali radovi žena u kojima se one brane od teološke mizoginije postoje tijekom cijele kršćanske povijesti.

■ Bavite se među ostalim i pitanjem roda. Godine 2011. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar objavio je Vašu knjigu *Kako razumjeti rod? Povijest rasprave i različita tumačenja u Crkvi. Zašto je toliko napetosti oko razumijevanja toga pojma*

u Crkvi? Možete li nam ga pobliže objasniti?

Najprije da kratko protumačim terminologiju. U raspravama o rodu, spol se odnosi na biološki datum, a rod na kulturno-socijalna pripisivanja značenja tom spolu. Često se unutar Crkve mogu čuti kriva tumačenja da rodni studiji ni ječu biološki datum i promoviraju fluidnost, performativnost roda. Međutim, rodni studiji ne ni ječu biološki datum, već propituju koliko ono što mi pripisujemo ženama i muškarcima uistinu ima svoj izvor u biologiji, a koliko je društveno konstruirano. Uočilo se, naime, da koncepti muškosti i ženskosti, i na njima temeljene uloge, variraju ovisno o društveno-kulturnim kontekstima te da variraju i u istom kontekstu u različitim razdobljima. Koliko je sve to složeno svjedoče i istraživanja koja upućuju da i u Bibliji imamo različite koncepte muškosti i ženskosti.

Crkva ima problem s rodnim konceptom, ali ga ne bi trebala imati jer rodni stereotipi, podjela ženskih i muških osobina i uloga čije se dekonstrukcije neki u Crkvi boje, ulazi u kršćanstvo preko aristotelovske prirodne filozofije. Dekonstrukcija rodni stereotipa u biti oslobađa kršćansku antropologiju ovisnosti o aristotelovskoj filozofiji i zarobljenosti u postavke suvremene sociobiologije i otvara je za dijalog sa suvremenim prirodno-znastvenim istraživanjima koja stavljaju u

pitanje uvriježena tumačenja o razlikama muško-ženskih hormona i muško-ženskih mozgova.

Mislim da se ponekad u Crkvi osjeća strah pred rodnom perspektivom u teološkom istraživanju jer takvo istraživanje pokazuje koliko je samoj Crkvi rod važan u održavanju hijerarhijske strukture. Navest ću samo neke primjere. Kad sam na studiju teologije učila da je čovjek slika Božja, podrazumijevala sam da se to odnosi i na muškaraca i na ženu. Tek kasnije sam otkrila da se zapravo ženama sve do u dvadeseto stoljeće nijekalo da su slika Božja u potpunosti te da je termin „čovjek“ bio poistovjećen s muškarcem. U molitvi časoslova postoji zaziv: „Pogledaj Gospodine sinove svoje.“ Taj zaziv ponavljaju i redovnice. One u tom trenutku stoje pred Bogom kao „sinovi“ premda su zapravo „kćeri“. Crkva ih tako stavlja pod kišobran muškoga roda.

Papa Ivan Pavao II. u *Mulieris dignitatem* razlikuje apostolsko-petrinsku (mušku, hijerarhijsku crkvu) i marijansku (žensku, laičku) dimenziju Crkve. Takvim razlikovanjem muškarci laici stavljeni su pod ženski rod, a Crkvi kao instituciji koja nema spola pripisan je ženski rod. Komplementarni rodni model s antropološke je razine prenesen na razinu institucije, oročeni su crkveni steteleži i službe, i to na principu rodni stereotipa: marijanski dio crkve prima, slijedi i sluša (stereotipno ženske uloge), dok hijerarhijski dio Crkve vodi i upravlja (stereotipno muške uloge). Tako Crkva koja odbacuje rod kao refleksivnu i kritičku kategoriju, istodobno naturalizira povijesno razvijene crkvene strukture, a pitanje pravednosti u ekleziologiji podređeno je pitanju prirodno zadane heteroseksualnosti. To upućuje da je strah od destrukcije kršćanske antropologije zapravo strah od dekonstrukcije postojeće, tijekom povijesti konstruirane hijerarhijske crkvene strukture u kojima se ženama nominalno priznaje dostojanstvo ljudske osobe, ali ne i prava koja se priznaju ljudskoj osobi muškoga spola. Nijekanje prava samo na temelju spola definira se kao seksizam.

■ **Još jedan pojam koji nerijetko stvara napetosti jest feministička teologija. Možete li nam objasniti taj pojam, kao i legitimitet i potrebu za feminističkom teologijom u katoličkoj teologiji?**

Feministička teologija nastaje kao teološki odgovor žena na teološko argumentiranje njihove drugotnosti i manje vrijednosti. Općenito se smatra da nastaje šezdesetih godina prošlog stoljeća, ali radovi žena u kojima se one brane od teološke mizoginije postoje tijekom cijele kršćanske povijesti. Feministička teologija je ne samo potrebna već nužna jer dekonstruira teološku mizoginiju. O doprinosima feminističke teologije moglo bi se puno govoriti jer se pod vidom pravednosti prema ženama istražuju sva teološka područja. Prethodno sam govorila o ženi

kao slici Božjoj. To je jedna od tema feminističke teologije. Njemačka teologinja Elisabeth Gössmann otkrila je tradiciju žena koje su stoljećima teološki argumentirale da žene nisu samo djelomična slika Božja već slika Božja u potpunosti, ali su njihova djela zaboravljena i nisu imala nikakav utjecaj na teologiju koja se predavala na sveučilištima.

■ **Godine 2017. godine u Luzernu, u Švicarskoj, dobili ste nagradu Zaklade Herbert-Haag za slobodu u Crkvi. U tom sklopu postavlja se pitanje unutarcrkvenoga dijaloga u nas i u inozemstvu. Možete li reći koji su glavni problemi koje vidite, ali i znakovi pomaka naprijed?**

Ne bih rekla da kod nas postoji istinski teološki dijalog, više postoji dijalog unutar zatvorenih krugova istomišljenika. Papa Franjo nas sve gura da međusobno razgovaramo i to smatram vrlo dobrim. Sinoda koju je Papa inicirao je – slikovito rečeno – kao čišćenje krvnih žila u tijelu Crkve. Crkva nije samo hijerarhija nego svaki vjernik. Na jednom seminaru o vodstvu u Crkvi, voditelj je rekao da treba koristiti mozak (dodajmo i darove, životna iskustva itd.) svakog člana neke zajednice. Meni dijalog nije lak kad se radi o osobama koje hine da su u dijalogu, odnosno

Zašto bi se kršćani osjećali ugroženi od LGBTQI osoba? Zašto bi Crkva išla u rat protiv njih? Zar Crkva nema poslanje i obvezu da i njima navijesti radosnu vijest spasenja? Zar nema obvezu da ih spasi iz društvene smrti u koju ih se gura isključivanjem i izolacijom iz obitelji i društva?

kad u dijalog ulaze s formiranim stavovima koje ne žele mijenjati već ih samo žele nametnuti drugima. Osobito me frustrira ako ti stavovi padaju na ispitu evanđelja, a lako prolaze na ispitu osiguranja zone komfora i privilegija koju osiguravaju svojim zastupnicima.

■ **Pitanje homoseksualnih osoba u Crkvi također je tema interesa javnosti, unutarcrkvene i društvene. U tome sklopu javlja se pitanje stereotipa, a kod nas se stvorio dojam o kulturnom ratu koji bi kršćani morali voditi u tome pitanju. Možete li opisati Vaše iskustvo o tome kako katolički teolozi u inozemstvu u vezi tog pitanja ulaze u interdisciplinarni dijalog s drugim znanostima?**

Na Vaše pitanje trebao bi opširan odgovor za koji ovdje nemamo prostora. Za mene je ključno pitanje: smatramo li LGBTQI osobe slikom Božjom ili ne? Primjenjujemo li na LGBTQI osobe Isusov

govor da ćemo ga susresti u svakom čovjeku? Ako ne, kako to opravdavamo? Doslovno (fundamentalističko) čitanje Biblije podržava homofobne stavove, ali takvo čitanje Crkva osuđuje. Crkva se ne može dugo skrivati iza sintagme „rodne ideologije“ i morat će se iskreno pozabaviti pitanjima odnosa prema LGBTQI osobama i priznanja punine njihove ljudskosti i na njoj temeljenih ljudskih prava. Osim toga, sintagma „kulturnog rata“ kod nas se upotrebljava, a da se ne propituje njezino značenje. Svrha joj je stvoriti osjećaj ugroženosti i panike jer to ljude homogenizira i onda se s njima lako manipulira u različite svrhe. Zašto bi se kršćani osjećali ugroženi od LGBTQI osoba? Zašto bi Crkva išla u rat protiv njih? Zar Crkva nema poslanje i obvezu da i njima navijesti radosnu vijest spasenja? Zar nema obvezu da ih spasi iz društvene smrti u koju ih se gura isključivanjem i izolacijom iz obitelji i društva?

■ **Dugogodišnja ste članica hrvatske sekcije Europskog društva žena u teološkom istraživanju (ESWTR). Kakva su Vaša iskustva suradnje s drugim teologinjama u Hrvatskoj i izvan nje? Kojim ste se temama kao sekcija bavili zadnjih godina, a koje teme i zadatke vidite kao ključne u sadašnjem trenutku?**

Članicom ESWTR-a postala sam 2001. godine tijekom doktorskog studija u Beču. Kad sam se vratila u Hrvatsku, pokušala sam osnovati Hrvatsku sekciju ESWTR-a. Razgovarala sam sa gotovo svim teologinjama koje su magistrirale ili doktorirale, ali su zanimanje pokazale samo neke. Bilo je očito da se neke boje kako bi zbog članstva u Društvu mogle biti proglašene feministkinjama što bi ujedno značilo ili otežanu karijeru ili kraj karijere na teološkim fakultetima. Rijetke, hrabre, ipak su se pridružile. Naše društvo je ekumensko i međureligijsko.

Hrvatska sekcija se registrirala kao udruga 2009. godine i od tada smo organizirale jednu domaću i jednu međunarodnu konferenciju, a prevele smo i objavile dvije knjige (Eva kao drukčija i Žene oko Isusa) i nekoliko članaka s feminističkom i rodnom tematikom. Sudjelujemo na međunarodnim konferencijama i u upravnim tijelima Društva na europskoj razini, organiziramo mrežne teološke razgovore itd. Budući da su biblioteke na našim teološkim fakultetima siromašne knjigama iz feminističke teologije, zamolile smo sve članice ESWTR-a da nam poklone neke svoje knjige. Dobile smo oko 500 knjiga. Jedan dio je poklonjen Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a dio Sveučilišnom centru za protestantsku teologiju Matija Vlačić Ilirik u Zagrebu. Na našim susretima raspravljamo o raznim teološkim temama pod rodnim vidom, o doprinosu žena u teologiji, filozofiji, mirovnom radu, pastoralu, o rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad redovnicama.

Svećeničko ređenje: Antonio Vučković i Nikola Luketić

Isus želi po vama u Crkvi našega vremena, po nama kao kršćanima, biti pastir ovaca i vrata ovacama. Ne može to sam. Potrebni su mu drugi. Mi smo mu potrebni, rekao je nadbiskup Uzinić.

Nama ne doliče znakovi moći, nego moć znakova

Antonio Vučković i Nikola Luketić novi su svećenici Riječke nadbiskupije. Zaredio ih je u subotu, 29. travnja, pod svečanim euharistijskim slavljem u katedrali sv. Vida u Rijeci, riječki nadbiskup i metropolit Mate Uzinić. Redenicima je u propovijedi poručio da Isus želi da nastave njegovo poslanje – biti dobri pastiri. Dodao je da ih Gospodin upozorava da se čuvaju svega onoga što njihove službe može učiniti 'razbojnicima i kradljivcima'. „Isus želi po vama u Crkvi našega vremena, po nama kao kršćanima, biti 'pastir ovaca i vrata ovacama'. Ne može to sam. Potrebni su mu drugi. Mi smo mu potrebni. I mi smo mu potrebni za druge i drugi za nas. Vas bira za druge, ali i sve nas bira za njih“, kazao je nadbiskup. Mnogobrojne vjernike potaknuo je da molitvama prate redenike, ne samo toga dana nego i cijelim njihovim svećeničkim putem tijekom kojega će ulaziti u različite okolnosti i iskušenja.

U ovom radosnom i važnom trenutku za Antonija i Nikolu sudjelovali su mnogobrojni svećenici, rodbina i prijatelji redenika, a liturgijsko slavlje glazbeno je uvećao Nadbiskupijski zbor.

Nadbiskup je u propovijedi istaknuo aktualnost Petrovih riječi na upit apostola na Pedeseticu: „Što nam je činiti?“, odgovorio da u svakoj situaciji trebamo pogledati Isusa, učiti od Isusa i nasljedovati ga. U evanđe-

oskom ulomku on se predstavlja kao dobri pastir i vratar ovaca. Dobri pastiri spominju se i u Starom zavjetu, poput Mojsija i Arona. Neki su imali svećeničku službu, a drugi političku, poput kralja Davida. „Danas živimo u sekularnom društvu u kojemu su podijeljene odgovornosti. Oni koji vode društvenu zajednicu pozvani su biti 'dobri pastiri', a na

Referirajući se na evanđeoski ulomak u kojemu Isus dolazi kao pastir da ovce „život imaju, u izobilju da ga imaju“, poručio je da je Isus i „vrata ovacama“. Sve su to slike koje označavaju Isusovu blizinu onima koji su mu povjereni i njegovu važnost za njihovu sigurnost i istinsku sreću. Kako bi naglasio te slike, Isus sebe kao dobrog pastira razlikuje od onih koji to nisu, one koji su kradljivci.

U razlikovanju dobrog pastira i kradljivca pomažu nam dva kriterija: način kako se vrši poslanje i posljedice. Objašnjavajući prvi istaknuo je da dobri pastir poštuje slobodu svake osobe i iskren je, zato ulazi kroz vrata.

S druge strane, pristup kradljivaca i razbojnika je drukčiji. Oni ne poštuju slobodu. Žele ući na silu, neiskreno, potajno. Zato ne ulaze na vrata, nego preskaču. I posljedice su drukčije. Oni dolaze ukrasti, zaklati i pogubiti. Biti dobar pastir ili razbojnik ili kradljivac, svakome je dano na izbor, rekao je nadbiskup.

U slikovitom osvrtu na križ koji je nedavno vidio i na kojemu Isus nema ruke, nadbiskup je istaknuo da su svećeničke ruke – Kristove ruke Crkve. „Vi ćete svojim rukama lomiti kruh i dijeliti ga braći i sestrama. U tom kruhu ćete im Krista davati. Vi ćete svojim rukama činiti znak odrješenja. Svojim rukama ćete blagoslivljati, svojim rukama ćete pomazivati. Trudite se uvijek da to

Nadbiskup Uzinić citirao je talijanskog biskupa Tonina Bella koji je umro prije 30 godina na glasu svetosti. Bio je pastir po mjeri pape Franje i Crkve koja je lišena moći. Bella je istaknuo: Nama ne doliče znakovi moći, nego moć znakova. „Ne spada na nas, s našim zalaganjem u djelotvornoj ljubavi, riješiti obiteljske probleme, probleme nezaposlenih, nepravde na svijetu, ali spada dijeleći sudbinu ljudi, pokazati promjene smjera svaki put kad svijet apsolutizira samoga sebe. Odrecimo se znakova moći. Nikoga ne obraćaju, ali nemojmo se odreći moći znakova.“

to smo osobito pozvani mi koji u crkvenoj zajednici imamo posebne uloge.“ Osim dobrih, nadbiskup je upozorio na prisutnost i loših pastira koje Bog u Starom zavjetu upozorava po porocima. No nije ostao samo na upozorenjima nego je upozorenju dodao obećanje da će sam potražiti ovce moje i spasiti ih. To se dogodilo u Isusu iz Nazareta, rekao je propovjednik.

buđu Kristove ruke. A da bi to bile, trebaju biti ruke koje će to činiti na Kristov način", poručio je nadbiskup ređenima.

U duhu vremena u kojemu se Crkva nalazi, dodao je da Isus uvijek poziva na obnovu i obraćenje te da je ovo vrijeme – vrijeme obnove Crkve i ne trebamo se toga bojati. Navéo je primjer sv. Katarine Sijenske, zaštitnice Europe, one kojoj je Bog podario obnovu Crkve. „Sveta Katarina pozivala je na jedinstvo Crkve, a to nam je potrebno i danas. Pozivala je i na mir koji trebamo i danas kada kršćani ratuju jedni protiv drugih“, rekao je propovjednik te istaknuo da je kršćanstvo ponuda, a ne prisila. Spominjući misli ove svete da ljubav čini razliku svemu što činimo i čovjeka pretvara u ono što voli, potaknuo je sve da se zaljube u Isusa. „Ne možeš biti svećenik ako nisi zaljubljen u Isusa, odnosno ako nismo poput njega – dobrog pastira.“

U kontekstu aktualnog trenutka, citirao je dio propovijedi sv. Pavla VI. (27. 6. 1975.) izrečene na jednom svećeničkom ređenju: „Podignite svoj pogled. Svijet vas treba. Svijet vas čeka. Također i u neprijateljskom uzviku koji vam upućuje, svijet pokazuje svoju glad za istinom, pravdom, obnovom koju vaša služba može ponuditi. Znajte slušati

siromaha, prostodušan glas djece, zamišljen krik mladih, žalostan plač iscrpljenog radnika, uzdah trpećega, kritiku mislioca. Ne bojte se, ponavlja Gospodin, Gospodin je s vama.“

Zaključujući propovijed, nadbiskup se prisjetio svog svećeničkog ređenja koje se zbilo prije 30 godina (27. lipnja 1993.) rekavši da proslavu svoga jubileja želi učiniti zajedno s ovim svećeničkim ređenjem. „Započeo sam svoje svećeničko služenje pod geslom: Zahvalan sam Isusu Kristu jer me smatrao vrijednim povjerenja. Mogu tu zahvalnost podijeliti i danas i pozivam i vas da budete zahvalni jer vas je Isus pozvao te da svaki dan radite na tome da ne izdate to povjerenje i s njim budete dobri pastiri za ovu našu Riječku crkvu“, zaključio je nadbiskup.

Na kraju misnog slavja svoje zahvale Bogu, nadbiskupu, obiteljima, odgojiteljima u sjemeništu, svećenicima i svima koji su ih pratili na putu do primanja sakramenta svetog reda, u svoje i u ime Nikole Luketića, uputio je novozaređeni svećenik Antonio Vučković. Na kraju je pozvao okupljene da ih prate u molitvi, a obojica su po završetku podijelili mladomisnički blagoslov.

Helena Anušić

Nikola Luketić rođen je 27. studenog 1996. u Ogulinu. Sakrament krštenja primio je u župi sv. Jurja u Ogulinu, kao i prvu pričest te svetu potvrdu. Nakon završene osnovne škole u Ogulinu, 2011. godine. ulazi u sjemenište franjevaca trećoredaca glagoljaša u Splitu te upisuje Nadbiskupijsku klasičnu gimnaziju. Završetkom prve godine upisuje tehničku školu, smjer: drvodjeljski tehničar dizajner u Splitu, gdje i maturira 2015. godine. Iste godine dolazi u Zagreb te upisuje studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu kao postulant franjevaca trećoredaca glagoljaša. U 2018. godini dolazi u doticaj sa Euharistijskom zajednicom Srca Isusova i Marijina OMNIA DEO te upoznaje pojedine članove zajednice i njezinu duhovnost. Dotaknut ljubavlju zajednice i osjećajući poziv u pozivu, postaje njezinim članom i bogoslovom riječke nadbiskupije. Njegova se bogoslovska formacija nakon Zagreba odvija u Bogoslovnom sjemeništu Ivana Pavla II. u Rijeci. Diplomirao je u rujnu 2022. godine na Teologiji u Rijeci.

Antonio Vučković rođen je 30. listopada 1997. u Kninu kao deveto dijete od majke Nevenke, r. Gusić i oca Velimira Vučkovića. Prvih pet razreda osnovne škole završio je u Kninu, a šesti, sedmi i osmi razred u osnovnoj školi u Sinju. Nakon osnovne škole upisuje Zdravstvenu školu u Splitu i te godine usmjerile su Antonijev život prema Bogu. Tragajući za smislom, za mirom, za Bogom, započeo je svakodnevno odlaziti na misu i moliti kronicu. Nakon iskustva Božjeg milosrđa i ljubavi u sakramentu svete ispovijedi i euharistije, osjeća u sebi snažan poziv za posvećenim životom. Uz prijatelje započeo je redovito ići na duhovne obnove u Polaču koje je vodio don Josip Radić. Na duhovnim je obnovama sve više upoznao Duhovnu obitelj OMNIA DEO koja ga je sve više oduševljavala primjerom zajedništva i ljubavi prisutnih svećenika, bogoslova i časnih sestra. U ljeto 2018. potaknut Božjom milošću postaje kandidatom Zajednice OMNIA DEO. Iste godine postaje bogoslovom riječke nadbiskupije. Bogoslovnu formaciju proveo je u Bogoslovnom sjemeništu Ivan Pavao II. a diplomirao je na Teologiji u Rijeci u rujnu 2022. godine.

Prehrana i lijekovi

Poznato je da postoje prehrambene namirnice koje ne bi trebalo kombinirati s nekim lijekovima. One mogu djelovati na pojedine sastojke lijeka i stvoriti neželjene, pa čak i opasne posljedice.

Priredio: Ivan Host

Lijekove najbolje pijte s vodom

Prije nego što se počne uzimati novi lijek, obično se u razgovoru s liječnikom postavlja pitanje kada ga je najbolje uzeti - prije ili nakon jela. To je svakako važno pitanje jer prisutnost hrane u želucu može utjecati na djelovanje lijeka. Neki lijekovi imaju veću djelotvornost kada se uzimaju na prazan želudac, dok drugi najbolje djeluju ako se uzimaju neposredno prije, za vrijeme obroka ili pak poslije. I dok se to pitanje praktički uvijek postavlja - vrlo rijetko se postavlja jednako važno pitanje: koju vrstu hrane izbjegavati kada se uzima novi lijek.

Interakcije hrane i lijeka

Poznato je da postoje prehrambene namirnice koje ne bi trebalo kombinirati s nekim lijekovima. One mogu djelovati na pojedine sastojke lijeka i stvoriti neželjene, pa čak i opasne posljedice. Tako npr. pijenje lijeka s toplim napitkom može promijeniti način na koji lijek djeluje i eventualno dovesti do neželjenih pojava. Naizgled bezopasni začini i voćni sokovi također mogu promijeniti djelovanje lijeka.

Posebno se to odnosi na novije lijekove, kojima je djelatna tvar često vrlo kompleksna molekula. Hrana može utjecati na djelovanje lijeka koji se dobiju samo na recept, ali i na djelovanje tzv. bezreceptnih lijekova koji se mogu slobodno kupiti u ljekarni. Interakcija hrane i lijekova ovisi o individualnoj predispoziciji, o dozi lijeka, o dobi, o spolu, sastavu obroka te uhranjenosti pojedinca. Razvoju interakcija najpodložnije su osobe starije životne dobi, pothranjene osobe i kronični bolesnici. Interakcija hrane i lijekova može biti različita: 1. hrana može povećati ili ubrzati apsorpciju lijeka; 2. smanjiti ili usporiti apsorpciju lijeka i 3. u kombinaciji imati izravan farmakološki učinak - različit od očekivanoga.

Hrana utječe na djelotvornost lijekova

Hrana koju konzumiramo dakle može na više načina utjecati na djelotvornost lijekova: ona može umanjiti učinak lijeka, može pojačati učinak lijeka, može utjecati na dozu lijeka, može utjecati na nuspojave lijeka i to tako da ih pojačava, uzrokuje ili ih pak sprječava. Zato bismo prije započinjanja nove terapije, trebali savjetovati sa svojim liječnikom o vrsti i načinu prehrane tijekom uzimanja novog lijeka.

Postoje namirnice koje imaju iznimno pozitivan utjecaj na naše tijelo, no treba znati da se u nekim situacijama njihova upotreba ipak ne preporuča.

Grejfrut - Jedna od takvih namirnica je grejfrut ili grejp. Ovaj agrum mijenja način na koji određene stanice crijeva prihvaćaju i unose lijekove u organizam. Po negativnom utjecaju na djelovanje više od 50 vrsta lijekova, grejfrut je na prvom mjestu kao namirnica koju bi trebalo izbjegavati kada uzimate lijekove. Nekim lijekovima slabi djelovanje, nekima pojačava. Najčešće su u pitanju lijekovi protiv alergija, lijekovi za tlak i lijekovi za snižavanje razine kolesterola u krvi.

Mlijeko - Mlijeko i mliječni proizvodi oslabljuju djelovanje nekih anitibiotika. Tome su uzrok mineralne tvari sadržane u mlijeku - posebno kalcij. Pojedine vrste sireva mogu kočiti djelovanje antidepresivnih lijekova. To je uzrokovano djelovanjem tiramina, koji osim u pojedinim vrstama sireva možemo pronaći i u namirnicama kao što su fermentirani mliječni proizvodi, brojni konzervirani proizvodi, pileća jetra, duže stojeća pića (npr. vino) itd.

Masna hrana - Hrana bogata masnoćama usporava pražnjenje želuca. Konzumiranjem masnije hrane lijek će u želucu biti duže izložen djelovanju probavnih sokova (pepsina i želučane kiseline). Lijekovi (npr. antibiotici) koji su osjetljiviji na djelovanje želučane kiseline u tom slučaju mogu biti razgrađeni prije nego što stignu u tanko crijevo kako bi se apsorbirali. To onda značajno umanjuje njihovu djelotvornost. Nasuprot tomu, postoje lijekovi kojima masna hrana pogoduje, pa se djelotvornost tih lijekova pospješuje. Te lijekove treba onda uzimati uz masniji obrok.

Čokolada - Crna čokolada posebno može oslabiti djelotvornost nekih lijekova, prije svih lijekova za smirenje ili za spavanje. S druge strane čokolada može pojačati učinak određenih stimulirajućih lijekova. Neki antidepresivi, u kombinaciji s čokoladom mogu povisiti krvni tlak sve do opasnih vrijednosti.

Alkohol - Alkoholna pića treba općenito izbjegavati kada uzimate bilo kakve lijekove. Posebno ako uzimate lijekove za srce ili one za regulaciju povišenog krvnog tlaka, alkohol bi u potpunosti mogao poništiti njihovo djelovanje. Obrnuto, također može pojačati djelovanje nekih lijekova iznad sigurnosne granice i izazvati neželjena djelovanja.

Kava - Pića koja sadrže kofein mogu pojačati učinak i nuspojave nekih lijekova. Na toj listi nalaze se aspirin, zatim neki lijekovi za liječenje alergija i neki lijekovi za bolesti dišnih puteva. Kava također može umanjiti iskoristivost željeza koje ste unijeli u organizam.

Popis utjecaja pojedinih prehrambenih namirnica na lijekove mogao bi ići unedogled. No iz navedenih primjera lako je zaključiti da hrana može znatno utjecati na liječenje. Kod uzimanja lijekova važna su i neka opća pravila. Ona vrijede za uzimanje većine lijekova:

- ako u uputama nije drukčije naznačeno uzimajte lijekove s punom čašom vode
- izbjegavajte uzimanje vitamina ili minerala u isto vrijeme kada uzimate lijek
- nemojte piti lijekove s vrućim napitcima ili ih miješati u vruće napitke
- nikada ne pijte lijekove s alkoholnim pićima
- ne rastavljajte kapsule i njihov sadržaj ne miješajte u hranu - osim ako vam vaš liječnik to nije odobrio
- pročitajte upute i upozorenja koja dolaze s lijekom

Nemoguće je dakle nabrijati sve namirnice koje imaju bilo negativan bilo pozitivan utjecaj na djelovanje lijekova. S obzirom da se većina interakcija odnosi samo na pojedine hranjive ili energetske tvari iz namirnica, poznavanje bar približnog sastava prehrambenih namirnica može biti od velike koristi. Ovisno o tome o kojem je lijeku riječ i koje djelovanje se njime želi postići, potrebno je odabrati onakvu vrstu prehrane kojom ćemo takvo djelovanje što manje omesti ili čak do prihvatljivih granica pospješiti.

RASPELA

**Raspela u brodmoravičkom kraju
trajan su dokaz narodne pobožnosti
koja je i danas itekako živa i djelatna.**

Piše: Karmen Delač-Petković

Brodmoravički kraj, smješten u sjeverozapadnom djelu Primorsko-goranske županije, obiluje crkvama i drugim sakralnim spomenicima među kojima je i dvadesetak raspela o kojima ćemo sada više reći.

Nalazimo ih u sljedećim mjestima: Prevaljca (od Brod Moravica prema Gornjim Kutima), Trata (od Gornjih Kuti prema Velikom Dragama), Velike Drage, Male Drage ulaz, Razdrto ulaz i središte mjesta, iza Razdrtog, prema Orlovoj stijeni, Hruškova poljana (iza Razdrtog), Kresna loka (od Draškovca naniže, prema V. Dragama), Novi Lazi (Gagovo), raskršće Podstene – Šepci, Čučak, Planica, Klepeče Selo (ulaz), Šehovac (između Gornjeg i Donjeg Šehovca), Šehovac (tromeda Donji Šehovac, Zavrh i Šimatovo tj. kod Sv. Barbare), Colnari, raskršće Nove Hiše – Nagličići, Zahrt i Završje. Nekoć su raspela bila još u Brod Moravicama na Raskrižju, u središtu Gornjih Kuti kraj kuće obitelji Delač, a sveta slika bila je u istome selu, kraj kuće obitelji Štimac (Piljdarski). Zacijelo ih je u kraju bilo i više, ali im se do današnjeg vremena izgubio trag.

Vidimo da su, primjerice u okolicu sela Razdrto, postavljena čak četiri raspela. Prvo pitanje nam se zato postavlja: "Čemu tolika raspela na tako malom području?" Odgovor je jednostavan: radi se o kraju čiji su mještani doista živjeli svoju katoličku vjeru. Zato je svako malo naselje željelo imati "svoju" crkvu, kapelicu ili bar poklonac. Međutim, podizanje takvog objekta iziskuje veliki financijski napor čitave zajednice, a sela su u 18., 19. pa i prvoj polovini 20. st. bila siromašna. Zato su mještani podigli barem raspelo kako bi i oni imali Bogaca (dijalekt.: maloga Boga, Isusica) kojega bi mogli slaviti. Vjernik, naime, pred Raspetim doživljava osobnu Božju nazočnost i osjeća se zaštićenim, to je mjesto susreta i razgovora s Kristom.

Raspela su u brodmoravičkom kraju podizana kao oblik pučke pobožnosti, kao zahvala za uslišani zavjet ili za nenadanu Božju milost. S njima se, po blagoslovu, postupalo kao i s drugim sakralnim objektima. Bezbožnici koji bi oskvrnuli raspelo bivali su tako

teško kažnigani da su njihove sudbine ušle u narodnu predaju, kao opomena budućim generacijama.

Raspelima se oduvijek pripisivala snažna zaštitna moć pa ih je narod podizao na vidnim mjestima, uz putove, na ulazu u naselja ili u njihovim središtima, a osobito na raskršćima, gdje su putnici morali odlučiti kuda krenuti. A izbor prikladnog puta je općenito teška odluka koja može imati i loše posljedice po čovjeka, kao uostalom, i svaki važan životni izbor. Na odlasku u tuđinu iseljenike je, kao zadnja zavičajna slika, ispraćalo raspelo, a – ako su se uspjeli vratiti – dočekalo bi ih i na povratku.

U slavenskoj mitologiji raskrižja su

**Raspelima se oduvijek pripisivala snažna
zaštitna moć pa ih je narod podizao na
vidnim mjestima, uz putove, na ulazu
u naselja ili u njihovim središtima, a
osobito na raskršćima, gdje su putnici
morali odlučiti kuda krenuti.**

upamćena kao zastrašujuća, zla mjesta na kojima se noću okupljaju duhovi, vještice, vukodlaci i druga nadnaravna bića, uvijek spremna da napakoste prolaznicima. Međutim, u pučkoj su predaji postojali "prokušani načini" za obranu od opasnih sila koje su se onuda motale. A postavljanje raspela bilo je najučinkovitiji način zaštite prolaznika i obližnjih sela. Raspelo je imalo ogromnu moć, bilo je sposobno zaštititi selo od svakoga zla, pa čak i od epidemije što nam je lijepo opisao književnik August Šenoa u poznatoj "Kuginoj kući".

Raspela su obično bila drvena, s likom umrlog Isusa na križu, smještena u polukružno natkrivenu i odozgo limom zaštićenu drvenu nišu, čija je unutrašnjost ponekad bila oslikana, obično pejzažem. Tako se, primjerice nebom i oblacima, htjelo dočarati stvaran izgled okolice Kalvarije. Podno Isusovih nogu stajala je poprečno položena daščica na koju se polagalo svježe, a u zimskim mjesecima papirnato cvijeće. Raspela su se često kitila i borovim grančicama. Cijela je konstrukcija stajala na masivnom drvenom stupu podno kojega se u novije vrijeme postavljaju plitke kamene ili betonske posudice za paljenje svijeća. U kraju s mnogo šuma i mnogo vještih stolara raspela su pokazivala

svu raskoš naivnog realizma tamošnjih drvodjelja. Skromna umjetnička vrijednost takvoga djela, pa i njezino posvemašnje odsustvo, nisu priječili mještane u pobožnosti.

Ima i metalnih raspela ili raspela s betonskim križem, a metalnim korpusom. Nekoć je u Kupskoj dolini bilo i mnogo raspela oslikanih na limenoj ploči, kakva je u velikom broju izrađivao majstor Peter Rutar, poznati graditelj oltara iz Osilnice.

Ima u brodmoravičkom kraju i mještana koji su zaželjeli imati raspelo kraj kuće ili na svom posjedu. Primjerice, obitelj Stipaničić u Donjoj Dobri 36, ima na okućnici raspelo postavljeno 2008. godine, ručni rad Ivana Stipaničića koji ga je izradio u sjećanje na svoju pokojnu majku. Tu se, krajem srpnja, već tradicionalno organizira misno slavlje na otvorenom.

Kad sve ovo znamo ne moramo se čuditi brojnosti raspela. Narod je – svjestan njihove važnosti u svom vjerničkom, obiteljskom i seoskom životu – pažljivo održavao postojeća i postavljao nova raspela. A tako čini i danas. Mjesna Etno-udruga "Turanj" pobrinula da se uništena raspela brodmoravičkog kraja zamijene novima koja će biti postavljena na tradicijskim, posvećenim lokacijama.

I tako su raspela u Gorskom kotaru dio svakidašnjeg javnog života, a ne atavizam. Ona s Goranima žive od davnina, a sva je prilika da će i živjeti, sve dok Gorana bude bilo.

Iskustvo Duhova i Kula babilonska

I danas postoji napast da umjesto Crkve gradimo Babilonsku kulu – zatvarajući se u krug istomišljenika i utvrdu protiv svijeta, dok Krist traži da budemo spasenje do nakraj svijeta.

Piše: Bruna Velčić

Pripovijesti o Babilonskoj kuli u starozavjetnoj knjizi Postanka i o događaju Duhova u novozavjetnim Djelima apostolskim obje progovaraju o različitosti jezika kao fenomenu koji karakterizira čovječanstvo na zemlji. U početku, čitamo u Post 11, sva je zemlja imala jedan jezik, ali ga je Bog pobrkao te se ljudi više nisu razumjeli i raspršili su se. U Dj 2 čitamo pak kako su Isusovi učenici, puni Duha Svetoga, počeli govoriti drugim jezicima te su ih pripadnici različitih naroda mogli razumjeti. Uočavamo tako da su u fokusu ovih pripovijesti nerazumijevanje koje nastaje na početku povijesti, i razumijevanje koje nastaje na početku Crkve. Prvo uzrokuje dijeljenje, a drugo omogućuje ponovno sjedinjenje. Međutim, jedinstvo i zajedništvo koje smo kao kršćani pozvani živjeti trajni su izazov. Tako Dokument za kontinentalnu etapu Sinode, „Raširi prostor svoga šatora“ (Iz 54,2), napominje da smo i danas u Crkvi suočeni s kušnjom da različitosti doživljavamo kao izvor podjele i rascjepkanosti, ali „to je iskustvo Babilona, a ne Duhova“ (br. 30). Stoga, dok i ove godine slavimo blagdan Duhova, valja nam se upitati: živimo li iskustvo Duhova, ili pak živimo iskustvo Babilona?

Pogledamo li pripovijest o Babilonskoj kuli, vidimo da je temeljna želja njezinih graditelja podignuti grad i toranj s vrhom do neba te pribaviti sebi ime, kako se ne bi razasuli po svojoj zemlji. Želja im je ostati zajedno na istom mjestu, ujedinjeni istim jezikom i istim riječima. No Bog osujećuje taj projekt. Uglavnom se smatra da je to zato što počinju graditi toranj „s vrhom do neba“ želeći na taj način prevladati vlastitu stvorenijsku ograničenost i domoći se sfere rezervirane za Boga. No sagledamo li pripovijest u cjelini uočavamo da im nije toliko stalo silom probiti put u nebo, već stisnuti se jedni uz druge ovdje na zemlji, kako se ne bi raspršili.

Što ne valja s tom željom? Po sebi, želja za zajedništvom i pripadanjem prirodna je ljudska želja. No zajedništvo koje babilonski graditelji žele, zajedništvo je samo onih „istog jezika“ i „istih riječi“, odnosno zajed-

ništvo istomišljenika. Nadalje, to je zajedništvo koje se okružuje gradskim zidinama i podiže obrambeni toranj tako visok da mu vrh dotiče nebo. Žele se, dakle, izolirati od svijeta koji očito doživljavaju kao prijatnu i opasnost: raspršiti se po svijetu, po svaku cijenu žele izbjeći. I naposljetku, žele sami sebi „pribaviti ime“, dok je prema Bibliji Bog onaj koji nekome pribavlja i uzveličava ime. No njima su puna usta samih sebe: „hajde da sebi podignemo grad... pribavimo sebi ime“ (Post 11,4). Nije ih briga ni za koga doli za njih same – ni za svijet, ni za Boga – idu isključivo za osobnim uspjehom i dobrobiti.

Živjeti različitost - bez napetosti i sukoba - izazov je s kojim se i danas teško nosimo. Babilonski graditelji tom izazovu nisu bili dorasli.

Bog remeti njihove planove jer je upravo raspršenost po svem svijetu – kojom pripovijest završava, a koju ljudi žele izbjeći – ono što Bog želi za čovječanstvo. Prilikom stvaranja svijeta, i opet nakon potopa, Bog zapovijeda ljudima da se plode i množe i da napune zemlju. Već u Postanku 10 čitamo kako Noini potomci nastanjuju zemlju i dijele se po različitim područjima i jezicima. Ondje je to prikazano kao prirodan proces, kao nešto što prirodno slijedi iz izvršavanja spomenutih Božjih zapovijedi. Pripovijest o Babilonskoj kuli, u Postanku 11, tematizira pak ljudski otpor prema raspršenosti, a time i prema različitosti te traženje jedinstva putem uniformnosti. Babilonski graditelji nastoje doskočiti raspršenosti izgradnjom „kule jedinstva“ pod geslom: „isti jezik“, „iste riječi“. No, povijest nam je u više navrata pokazala da je jedinstvo koje se nastoji ostvariti potiskivanjem i ništenjem različitosti nasilno i prisilno jedinstvo koje ne može opstati već se, poput Babilonske kule, nužno urušava. Stoga brkajući jezik, Bog čovjeka ne kažnja-

va, već ga zapravo spasava od njega samoga: otvara prostor za različitost, za slobodu, za proročku kritiku.

Odakle pak otpor prema različitosti i raspršenosti? Iz potrebe za identitetom, pripadanjem i prihvaćenošću što se najlakše ostvaruje u zajednici istoga jezika, istih običaja, istog mentaliteta, u grupama istomišljenika. A onda i zbog straha prema drugom i drugačijem, prema novom i nepoznatom, zbog straha od slobode, od promjena, od napuštanja vlastitog malenog svijeta u kojem se osjećamo ugodno i sigurno. U konačnici zbog činjenice da je živjeti različitost – bez napetosti i sukoba – izazov s kojim se i danas teško nosimo. Babilonski graditelji tom izazovu nisu bili dorasli. Istoga časa kada je Bog pobrkao njihov jezik raspršili su se: ne zato jer su progovorili različitim jezicima, već zato što su u mnoštvu jezika vidjeli prepreku međusobnom razumijevanju te se nisu ni pokušali ni potrudili razumijeti.

Iskustvo Duhova, koje stoji nasuprot iskustvu Babilona, otkriva da je jedini odgovor na izazove raspršenosti i različitosti njihovo prihvaćanje, a ne njihovo onemogućivanje. No jedinstvo koje ne niječe različitosti, već ih potvrđuje, nije moguće ostvariti bez Boga. Božji je Duh onaj koji različite udove ujedinjuje u jedno Kristovo Tijelo i ljubav Božja, razlivena u srcima našim po Duhu koji nam je dan, jedina omogućuje da se istinski slušamo i čujemo, a onda i razumijemo, te da se ono što se nije dogodilo u Babilonu (Post 11,7), dogodi u Jeruzalemu (Dj 2,6.8). Ljubav je jedina snaga koja ujedinjuje ne poništavajući razlike.

Na blagdan Duhova prevažno je sjetiti se da Crkvu utemeljuje iskustvo jedinstva u različitosti i da smo to pozvani živjeti. Jer i danas postoji napast da umjesto Crkve gradimo Babilonsku kulu – zatvarajući se u krug istomišljenika i utvrdu protiv svijeta, dok Krist traži da budemo spasenje do nakraj svijeta. I pogledamo li naše ophođenje jednih prema drugima – posebno na društvenim mrežama gdje ne manjka izljeva nesnošljivosti i govora mržnje – čini se da zapravo živimo iskustvo nerazumijevanja, namjesto iskustva dijaloga. Doista, ne otvorimo li se Božjem Duhu i ne potrudimo li se oko međusobnog slušanja, uvažavanja i razumijevanja, po čemu ćemo se razlikovati od babilonskih graditelja?

ZAŠTO PJEVATI POKLIK „AMEN“ NA ZAVRŠNOJ DOKSOLOGIJI?

U svečanoj pjevanoj misi jedna od pjevanih molitava koja spada na svećenika jest i završna doksologija kanona „Po Kristu i s Kristom...“ za koju Uputa o glazbi „Instructiam Musicam Sacram“ III. u broju 29.c kaže da spada na prvi stupanj, što znači da ju je obavezno pjevati.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

ŠTO JE ZAVRŠNA DOKSOLOGIJA?

U središtu čitava euharistijskog slavlja je euharistijska molitva, tj. molitva zahvale i posvećenja. Svećenik poziva narod da molitvom i hvalom uzdigne srca ka Gospodinu te ga pridružuje svojoj molitvi koju u ime cijele zajednice upravlja Bogu Ocu po Isusu Kristu u Duhu Svetome. Smisao je te molitve da se cijeli zbor vjernika sjedini s Kristom u ispovijedanju čudesnih Božjih djela i u prinošenju žrtve. Euharistijska molitva zahtijeva da ju svi slušaju s poštovanjem i u tišini.

Dakle, Doksologija je završna molitva predslavlja i trinitarnog je oblika. Svećenik podiže kruh i vino te izgovara pjevajući: „Po Kristu, s Kristom i u Kristu, tebi Bogu, Ocu sve-mogućemu, u jedinstvu Duha Svetoga, svaka čast i slava u sve vijeke vjekova.“ Narod odgovora poklikom: „Amen!“ To je najveći „Amen“ u misi s kojim se pristaje, potvrđuje naše vjervanje u trojednog Boga.

POSLEDNJI „AMEN“ POTVRĐUJE

SUDJELOVANJE VJERNIKA U OBREDU

Posljednji zahvat zajednice u euharistijskoj molitvi je taj završni „Amen“. Ova hebrejska riječ, potvrđena u cijelom Svetom pismu, Starom i Novom zavjetu, stavlja se na usta vjernika kako bi mogli očitovati svoju privrženost vjere riječima svećenika i Božjem djelu koje se tim riječima evocira. U konkretnom slučaju, „Amen“ koji završava euharistijsku molitvu treba smatrati činom vjere u sakrament euharistije i činom klanjanja upućenom Isusu. Taj zemaljski „Amen“ ovdje anticipira onaj „Amen“ koji se pjeva u nebeskoj liturgiji. Zato se njegovo pjevanje na svetoj misi smatra najboljim načinom slavlja.

Opća uredba rimskog misala naglašava da se završnom doksologijom izražava davanje slave Bogu, a narod je poklikom Amen potvrđuje i zaključuje. (78.h)

Svećeničko ređenje - Katedrala sv. Vida u Rijeci - 29. travnja 2023.

Četvrta Vazmena nedjelja - Nedjelja Dobrog pastira

Amen

- Doksologija -

za četveroglasni zbor (SATB) i orgulje

Kompozitor:
Giovanni Geraci

The musical score is written for SATB choir and organ. It consists of five staves. The top four staves are for Soprano (S.), Alto (A.), Tenor (T.), and Bass (B.). The bottom staff is for the organ. The lyrics are: A - men. A - men, a - men. A - men, a - men.

SKLADANI JE NOVI AMEN ZA ČETVOROGLASNI ZBOR

Ovaj „Amen“ namijenjen je sopranu, altu, tenoru i basu uz pratnju svečanog sviranja orgulja. Komponirao ga je maestro Giovanni Geraci povodom ređenja novih prezbitera u Riječkoj katedrali u subotu 29. travnja 2023. Prvi put izveo ga je Riječki nadbiskupijski zbor. Stavljamo ga na raspolaganje svim zborovima Riječke nadbiskupije i šire.

Prvi biskup sjedinjenih biskupija Senjske i Modruške u prvoj polovici 17. stoljeća:

IVAN KRSTITELJ AGATIĆ PROVODIO VJERSKU OBNOVU

Piše: Goran Moravček

Povijesni procesi u 17. stoljeću bitno su utjecali na crkvenu, političku, ali i narodnosnu sliku Rijeke tijekom drugog razdoblja. Stoljeće je to velikih promjena, koje su potaknute na našem području protureformacijom te završetkom krvavog mletačko-austrijskog sukoba i protjerivanjem uskoka s Jadrana. Tridentska obnova počela je na našem području nakon završetka Uskočkog rata (1615-1617), a to se poklopilo i s biskupskim ustoličenjem Ivana Krstitelja Agatića. Povijesnu ulogu toga biskupa Riječanina prepoznale su aktualne gradske vlasti nazvavši njegovim imenom

ulicu kod kule Lešnjak, neposredno uz crkvu Uznesenja Marijina.

Bio je prvi biskup sjedinjene Senjske i Modruške ili Krbavske biskupije (1617.-1640.), dok je posljednji bio dr. Viktor Burrić, riječko-senjski nadbiskup i metropolit (1969.-1974.).

Ivan Krstitelj Agatić (ponegdje Agafić ili Agalić) rođen je u Rijeci 1570. godine.

Iz riječkog augustinskog samostana, čiji je bio redovnik, odlazi na studij teologije u talijanski Urbino, ondje je 1597. godine i zaređen. Prior samostana sv. Jeronima u Rijeci bio je u više navrata (1604.,

1609./1610., 1615.). Doktorat iz teologije postigao je 1916., a 7. srpnja iduće godine papa Pavao V. imenovao ga je senjskim biskupom i administratorom Modruške biskupije, a kasnije i biskupom modruškim ili krbavskim.

Agatić je ozbiljno radio na provedbi odluka Tridentskog sabora (1545-1563), koje su bile moguće i širenjem pisane riječi. On 1620. godine saziva biskupijsku sinodu u Bribiru na kojoj je, među ostalim, odlučeno da se tiskaju liturgijske glagoljske knjige. Franji Glaviniću, koji je bio također nazočan u Bribiru, bilo

U Gradu Svetoga Vida na desnoj obali Rječine unutar zidina živjelo je u 17. stoljeću blizu 3.000 žitelja. Rijeka je pod vlašću Habsburgovaca od 1465. godine, a u crkvenom pogledu bila je u sastavu Pulske biskupije. Biskup sa sjedištem u Puli bio je mletački podanik što je usložnjavalo crkveno-političko stanje u Rijeci, gradu pod austrijskim vladarom.

povjereno da u Rijeci otvori glagoljsku tiskaru i objavljuje liturgijske knjige prilagođene duhu protureformacije.

Kako su slova bivše protestantske tiskare Ivana Ungnada (1493.-1564.) za Slavene u Urachu ležala neiskorištena u Grazu u Austriji, Glavinic je uz preporuku biskupa Agatića 1621. godine dobio dopuštenje od cara Ferdinanda II. (1619.-1637.) da štampariju smjesti u Rijeku, grad u kojem je glagoljske knjige nekoć tiskao i biskup Šimun Kožičić Benja (oko 1509.-1536.).

Tiskara u Rijeci nije međutim otvorena, jer su na zahtjev Rimske kurije glagoljska slova iz Uracha završila u Rimu. Glavinic je odbio onamo otići jer, kako je objasnio, bio je spriječen obavljanjem dužnosti provincijala. U takvim okolnostima preporučio je Kongregaciji za širenje vjere franjevca Rafaela Levakovića. Papa Urban VIII. (1623.-1644.) prihvatio je taj prijedlog, te je Levakovića imenovao "upraviteljem knjiga crkvenog jezika slovinskog". Levaković nije bio znalac staroslavenskog jezika pa se morao obratiti za pomoć sjedinjenim rusinskim monasima te će tim putem ući tzv. ruska recenzija u hrvatske liturgijske knjige što kler u našim krajevima nije prihvaćao.

U Gradu Svetoga Vida, na desnoj obali Rječine unutar zidina živjelo je u 17. stoljeću blizu 3000 žitelja. Rijeka je pod vlašću Habsburgovaca od 1465. godine, a u crkvenom pogledu bila je u sastavu Pulske biskupije. Biskup sa sjedištem u Puli bio je mletački podanik što je usložnjavalo crkveno-političko stanje u Rijeci, gradu pod austrijskim vladarom. Mlečani i Austrijanci ostali su u zavadi i nakon Uskočkoga rata te je biskupu onemogućavan posjet vjernicima na Kvarneru. Otuda u Gradu Svetog Vida i tolika prisutnost senjsko-modruškog biskupa Agatića, čija se biskupija protezala do istočne obale Riječine, a na zapadu je počinjala uprava pulskoga biskupa.

Ivan Krstitelj Agatić stoga je posredovao pri dolasku vjerskih obnovitelja, isusovaca, u Grad Svetoga Vida. Lovro Grizogon (Lorenzo Grisogogno) bio je prvi rektor isusovačkog Kolegija (1627.-1633). Došao je u kolovozu 1627. s tršćanskim rektorom Rampelionom nakon što se riječka Općina obvezala dati Družbi Isusovoj polovinu riječke desetine, vrt, Sokol kulu za nastavu, godišnje 200 forinti za uzdržavanje nastavnika te za bogoslužje kapelu sv. Roka. Biskup Agatić ustupio im je privremeno svoju kuću za stanovanje koja se nalazila u blizini kapele sv. Barbare.

Na svečanoj misi povodom otvaranja isusovačke Gimnazije 23. studenoga 1627. senjsko-modruški biskup je održao propovjed na "eziku preslavnoga naroda hrvatskoga", kako je jezik nazvao Rafael Levaković 1637. posvećujući glagoljske kanoanske tablice iste godine upravo biskupu Agatiću.

I Lovro Grizogon je govorio hrvatskim jezikom te je nakon odlaska iz Rijeke bio rektor Ilirskoga, odnosno Hrvatskoga zavoda u Loretu kod Ancone (hrv. Jakin). Stekao je nadaleko glas kao sastavljač prve mariološke enciklopedije "Mundus Marianus" koja je objavljena u tri golemo sveska (Beč, 1646.; Padova 1651.; Augsburg 1712.).

Tradicija riječkoga visokog školstva oslanja se na privilegij cara Ferdinanda II. izdan isusovcima 31. srpnja 1633. godine, kojim on odobrava polaznicima njihove gimnazije "iste one privilegije, slobode, povlastice i prednosti koje uživaju, zajedno i pojedinačno, članovi akademije odnosno našeg sveučilišta u Gracu, Beču i bilo kojem drugom europskom učilištu."

Zahvaljujući biskupu Agatiću, u napušteni dominikanski samostan Sv. Nikole u Senju došli su augustinci, ali su se kratko zadržali te 1634. stižu pavlini koji su ondje djelovali do ukinuća reda 1786. godine.

Ivan Krstitelj Agatić preminuo je u rodnome gradu 30. listopada 1640. Pokopan je u bazilici Majke Milosti na Trsatu pred oltarom sv. Petra, što svjedoči o njegovu štovanju Trsatske Gospe, ali nam kazuje također o čvrstim vezama koje je uspostavio sa suvremenikom Franjom Glavinicom, obnoviteljem Svetišta i trsatskim povjesnikom. Glavinic je otklonio ponudu da poslije smrti Agatića bude njegovim nasljednikom na stolici senjsko-modruških biskupa te je tu dužnost preuzeo Petar Mariani (1642/4.-1665.), a nakon njega Ivan Smoljanović (1665.-1678.), koji su također posljednje počivalište našli ispred oltara sv. Petra u trsatskoj bazilici. ●

Biskup Benja pokazuje nam kako danas trebamo djelovati

Riječki nadbiskup Mate Uzinić 28. travnja posjetio je manifestaciju Benjini dani otvorenih vrata i u prostorima Palače Šećerane u Rijeci razgledao repliku drvene tiskarske preše kojom je 28. travnja 1531. godine biskup Šimun Kožičić Benja tiskao glagoljski „Misal hruacki“. Dočekao ga je predsjednik udruge Typeflow, Dino Sefaja sa suradnicima, među njima inicijatoricom Interpretacijskog centra glagoljice i tiskarstva, Ines Volf.

Nadbiskup je sa zanimanjem poslušao vrijedne informacije o Benjinom tiskarskom radu i doprinosu očuvanju i razvoju hrvatske kulture i pismenosti te pratio prezentaciju izrade otiska na replici drvene tiskarske preše na kojoj je biskup Benja u samo šest mjeseci, od 15. prosinca 1530. do 26. travnja 1531. godine, otisnuo šest knjiga: Misal hruacki – Na Božju hvalu i hrvackago jezika provjećenije, Psaltir, Oficij rimski/Oficij blaženije Devi Marije, Knjižice krsta, Knjižice od žitija rimskih arhijerejev i cesarov i Od bitija redovničkoga knjižice.

Čestitajući autorima postava i zahvaljujući na uloženom trudu i kontinuiranom radu na senzibiliziranju javnosti za ostavštinu biskupa Benje, koja je važna za cjelokupnu hrvatsku kulturu, nadbiskup je istaknuo da je u Benjino vrijeme bio važan hod Crkva u skladu s trenutkom u kojemu se nalazila i čitajući znakove vremena, prepoznavała je dobre ideje i uključivala se. Tiskarski stroj bio je tada revolucija u širenju kulture i pismenosti, a sam Benja prepoznao je njegovu važnost i za svoje vlastito poslanje kao i kulturu i pismenost na ovim prostorima. I sam je pisao, podsjetio je nadbiskup dodajući da je tiskanjem svojih djela omogućio da ono što je pisano bude dostupnije.

„Benja nam pokazuje kako trebamo danas djelovati. Nekada su to bili strojevi za tisak, a danas nam je na raspolaganju suvremena tehnika“, kazao je nadbiskup. Međutim, upozorio je na način kako ta sredstva trebamo koristiti. Iako je i tisak upotrebljavan i za loše stvari, Benja ga je koristio za dobro i to je važno naučiti od njega – biti u skladu s vremenom i truditi se uzimati ono najbolje i tomu davati najbolje značenje, odnosno koristiti za dobro – širenje Božje riječi, kao što je on činio, kršćanske vjere, ali i općenito za poticanje dobra i ljubavi među ljudima. „Trebamo izgrađivati bolji i pravedniji svijet u kojemu će čovjek čovjeku biti brat. Radostan sam što je u Rijeci započela ta dobra priča prije 500 godina i da se preko nas može nastaviti na druge načine“, poručio je nadbiskup.

Ugodnom razgovoru o doprinosu biskupa Benje hrvatskoj kulturi, svi su se složili da njegovo ime još uvijek nije u dovoljnoj mjeri prepoznato, no postav koji se može razgledati u Palači Šećerane, trebao bi doprinijeti većem vrednovanju života i djela biskupa Benje. Inicijatorica Interpretacijskog centra glagoljice i tiskarstva, Ines Volf, prezentirajući rad stroja, istaknula je kako je na istome radilo po troje ljudi.

Biskup Benja tiskao je Misal prije 492. godine, odnosno 1531. g.. Nakon skoro 500 godina, u maloj riječkog tiskari pojavio se drugi riječki nadbiskup za kojega je predsjednik udruge Typeflow, Dino Sefaja izrazio nadu da će ostaviti otisak i tako nastaviti tradiciju. Nadbiskup Uzinić prihvatio je njegov poziv i na tiskarskoj preši otisnuo dva lista Misala koje su mu na dar dali domaćini.

Lički Osik

Dijamantna misa mons. Marijana Ožure

U župnoj crkvi u Ličkom Osiku 15. travnja mons. Marijan Ožura proslavio je dijamantni jubilej svećeništva, 60 godina svećeničke službe. Većinu svog svećeničkog služenja proveo je u Cetingradu te s narodom dijelio brojne nedaće kroz koje prolazio Slunjski kraj. Okružen velikim brojem svojih kolega zahvalio je Bogu za 60 godina služenja narodu. Ministar branitelja i podpredsjednik Vlade Tomo Medved, rođen u župi Cetingrad, pridružio se svečanosti misi, a došla je i načelnica općine Cetingrad te brojni vjernici ove župe.

O životu i radu mons. Ožure govorio je mons. Mile Pečić. „Hrabrost je bila odlučiti se za svećenički poziv u vremenu grubih na-

pada na crkvu. Nakon završene bogoslovlje u Pazinu zaređen je za svećenika 1963. i odmah poslan u župu Cetingrad te desetljećima sa župljanima dijelio dobro i zlo.“

Nakon demokratskih promjena agresija na Hrvatsku prognala je ljude iz slunjskog kraja pa tako i iz Cetingrada. Agresori su pobili 250 ljudi u slunjskom kraju, a u župi Cetingrad 45 osoba. Marijan je bio prisiljen vrijednije crkvene stvari prenijeti u Kladašu, a smještaj je našao kod obitelji Perković. Ostao je u Kladašu do 1994. kad je u konvoju s muslimanima pokušao stići u Karlovac. U Vojniću je izveden iz konvoja koji je bio pod zaštitom UNPROFOR-a. Ostao je u srpskom zatvoru 22 dana. Nakon mnogih interven-

cija oslobođen je i nastavio živjeti u Karlovcu s prognanim narodom. Nakon povratka 1995. susreo se s ruševinama. Počela je velika obnova. Izgrađena je nova crkva istih dimenzija, župni stan... Obavio je misije kao duhovnu obnovu. Zlatnu misu proslavio je 2013., godine 2017. u Cetingradu a 2017. umirovljen. Dobio je smještaj u svećeničkom domu u Gospiću od 2022. godine.

„U svim kušnjama i izazovima mons. Ožura je bio čvrst u vjeri. Volio je ljude i za njih živio. Današnje slavlje dijamantne mise bila je zahvala Bogu ali i zahvala mnogih vjernika župe Cetingrad mons. Ožuri“, rekao je propovjednik.

Mile Pečić

Zaređen karmelićanin Jakov od Križa

Biskup gospičko-senjski Zdenko Križić 22. travnja zaređio je brata Jakova od Križa (Milić) za svećenika. Misa i ređenje bili su u gospičkoj Katedrali Naviještenja Blažene Djevice Marije.

Prije početka mise provincijal Hrvatske karmelske provincije o. Vinko Mamić pročitao je kratak životopis ređenika. Misno slavlje predvodio je mons. Zdenko Križić, uz koncelebraciju o. Vinka, o. Tihe Radana, priora gospičkog samostana, o. Nikole Grizelja, magistra bogoslova, vlč. Filipa Perkovića, župnika iz Jakovljeve rodne župe u Osijeku te druge braće svećenika iz zajednica u Gospiću, Zagrebu i Splitu.

U propovijedi je biskup Zdenko govorio o svećeništvu i istaknuo kako su u svećeničkom životu bitni vjernost pozivu, otvorenost Božjoj milosti, blizina s Bogom te blizina s ljudima. Nakon homilije pjevale su se litanije svih svetih, a zatim je slijedio sâm čin ređenja. Pri kraju mise, mladomisnik se u kratkom govoru zahvalio dragom Bogu, roditelji-

ma, biskupu, provincijalu (sadašnjem i prethodnom), redovničkoj subraći te svima koji su došli na ređenje (domaćim župljanima, hodočasnicima iz Osijeka, Splita i Zagreba te članovima karmelskog svjetovnog reda) i koji su ga podržavali i dalje ga podržavaju molitvama.

O. Jakov od Križa (Milić) rođen je 17. travnja 1990. u Osijeku od oca Zdravka i majke Marice (rođ. Tetkić). Po završetku osnovne škole upisuje prirodoslovno-matematički smjer III. gimnazije u Osijeku, nakon čega upisuje i završava Medicinski fakultet u Osijeku s izvrsnim uspjehom. Godine 2016. biva primljen u postulatoru Hrvatske karmelske provincije, a 9. rujna 2017. polaže prve redovničke zavjete. Svečane zavjete polaže 15. listopada 2021. U ljeto 2022. s izvrsnim uspjehom završava Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu. Tijekom studija dobio je više nagrada i priznanja za izvrstan uspjeh i radove. Za đakona je zaređen prošle godine u Zagrebu.

preuzeto: karmel.hr

Senj: Središnje uskrsno slavlje

Isusa prepoznajemo očima srca

Na Uskrs vjernici su se u velikom broju okupili na svečanosti misu koju je u senjskoj katedrali predvodio gospičko-senjski biskup Zdenko Križić, a koncelebrirali su kancelar i tajnik Mišel Grgurić i župnik Richard Pavlič. Pjevali su katedralni zbor pod vodstvom Ivana Prpića Špike, uz orguljsku pratnju Milana Dučića.

Biskup Križić je u propovijedi, na osnovu teksta koji opisuje objavu Isusa Mariji Magdalenini, istaknuo dvije poruke. Prva je kada osoba pokazuje pravu ljubav prema Isusu,

on će joj se sigurno objaviti i na jedan ili drugi način, ukazati. „Utješit će je i obrisati joj suze. Osoba će očima srca prepoznati njegovu prisutnost.“ Drugom porukom uskrsli Krist ukazuje da ga se ne može prepoznati fizičkim očima, nego po riječima. „Njegova riječ je najsigurniji znak prepoznavanja. Isusa se prepoznaje kroz čitanje, slušanje i meditiranje njegove riječi. Nema boljeg i sigurnijeg načina od ovoga.“

Objasnio je kako Evanđelja donose primjere mnogih osoba koje, zbog srca ispu-

njena ljubavlju, vide što drugi ne mogu vidjeti. I apostoli su u početku bili sumnjičavi. „Nakon mnogih iskustava susreta s uskrsnim Isusom, učenici su u potpunosti prihvatili tu istinu i svima postali svjedoci te istine. Nisu imali problema za tu istinu podnijeti mučeništvo, svi do jednoga. Nema vjere u uskrsnuće bez jačeg iskustva Isusove blizine. Iz tog iskustva izvire snaga vjere s kojom se onda razumiju i misteriji koji nas nadilaze. Zato sveti Augustin veli: 'Ne vjerujem zato što sam razumio, nego sam razumio zato što vjerujem. Ako ne budete vjerovali, nećete razumjeti ništa', poručio je biskup Križić.

s. Robertina Medven

Suradnja Riječke nadbiskupije i biskupije Padova

Na poziv voditelja manifestacije Festival Biblico, koja se u organizaciji talijanskih biskupija Vicenza, Padova, Verona, Treviso, Vittorio Veneto, Rovigo i Chioggia održava ove godine po 19. put, s temom "Postanak 1-11", pastoralni vikar Riječke nadbiskupije i rektor Bogoslovnog sjemeništa u Rijeci Mario Gerić i bibličarka Bruna Velčić gostovali su 15. travnja u gradu Conselve kraj Padove. Pridružili su im se i predstojnica Metropolitanskog pastoralnog instituta Natalija Bogović te bogoslov Karlo Stipeč.

Nakon večernjeg misnog slavlja, koje je u župnoj crkvi sv. Lovre mučenika predvodio Mario Gerić, održan je razgovor pod naslovom „Iskustvo Babilona i sinodalni hod“, koji je moderirao Francesco dal Sasso, svećenik biskupije Padova. Bruna Velčić je kratko pojasnila biblijsku pripovijest o Babilonskoj kuli, gdje čitamo o tome kako su različiti jezici uzrokovali raspršenost ljudi diljem svijeta. „Kao kršćani, trebamo pak težiti tome da nas naše međusobne razlike ne dijele, već da – poput Isusovih učenika na dan Pedesetnice – dopustimo Božjem Duhu da nas obdaru međusobnim razumijevanjem unatoč razlikama između naših jezika i kultura.“

Mario Gerić povezo je spomenutu pripovijest sa suvremenim izazovima Crkve, a posebno sa sinodalnim hodom koji puno govori o tom aspektu, o jedinstvu u različitosti, o potrebi međusobnog dijaloga, slušanja i otvorenosti jednih za druge. Istaknuo je kako je iskustvo sinodalnog hoda koji se događao i nastavlja se događati u Ri-

ječkoj nadbiskupiji obogaćenje za ovu mjesnu Crkvu, kako u smislu razlučivanja vlastite stvarnosti i unutarnjeg crkvenog života, tako i u smislu ovog nužnog otvaranja prema drugima i drugačijima koji mogu biti obogaćenje tog unutarnjeg života crkvene zajednice. „Riječka Crkva, kao i mnoge druge partikularne Crkve našega okruženja, još je uvijek nasljednica mentaliteta koji kršćanski život, svjedočenje i angažman zatvara u „crkvene prostore“, u „sakristiju“ te je stoga ovaj poziv pape Franje na sinodalne procese u Riječkoj nadbiskupiji prepoznat i doživljen kao milosna prilika obogaćenja kršćanskog života kroz ustrajno nastojanje oko poziva na zajedništvo, sudjelovanje i poslanje svih vjernika na službu naviještanja Kristove radosne vijesti ovom svijetu i čovjeku današnjice.“

Odlazak predstavnika Riječke nadbiskupije u biskupiju Padova nastavlja suradnju koja je započela 2022. godine kada su na ovom festivalu sudjelovali nadbiskup Mate Uzinić i crkveni povjesničar Marko Medved.

Bruna Velčić

Narednu subotu i nedjelju, 22. i 23. travnja, župni zbor župe Conselve uzvratilo je posjetom gradu Rijeci predvođeni Nicolom Benvenutiem, članom zbora i osobom koja dugi niz godina njeguje prijateljske odnose s Istrom i Rijekom, s ovdašnjim zajednicama Talijana i posebice vjerničkim zajednicama. Zbor „Jubilate“, pod ravnanjem Marie Grazie Lazzarin, 22.

travnja održao je koncert u Zajednici Talijana Rijeke. Istoga dana upoznali su se s kulturnim i povijesnim znamenitostima Rijeke, a primio ih je i riječki nadbiskup sa suradnicima. Zajedno s orguljašem

Mauriziom Fabbianom, 23. travnja svojim su pjevanjem uzveličali misno slavlje koje u katedrali sv. Vida na talijanskom jeziku svake nedjelje slavi Mario Gerić. Posebno je dirljiv bio odlazak iz Rijeke, kada su u nutarnjem dvorištu Hospicija Marija Krucifiksa Kozulić otpjevali Ave Mariju za bolesnike.

Uskrs u katedrali sv. Vida

Ljubav je ta koja skida kamen s groba

„Ljubav ta koja skida kamen s groba, ali i kamen s groba naše braće i sestara, kao i našega groba. Ljubav je sposobna sve to uskrsnuti i promijeniti. Ona je ta koja zavađene pomiruje. Jedino ona oprašta i zaboravlja. Ljubav je ta koja mijenja perspektivu. Ona je ta koja može učiniti da se Uskrs dogodi već sada i već danas, da se počnu događati čudesna, a ona se događaju kada čovjek počne ljubiti i dopustiti biti ljubljen“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić na Uskrs, 9. travnja, u katedrali sv. Vida predvodeći svečano liturgijsko slavlje u zajedništvu s rektorom katedrale Mariom Tomljanovićem i ravnateljem Svećeničkog doma Nikolom Uravićem.

U središnjem dijelu propovijedi nadbiskup je aktualizirao tekst dominikanca Marijana Jurčevića koji je 2014. objavljen u lokalnom dnevniku, a sada ponovno u uskrsnom broju mjesečnika „Zvona“. Autor u tekstu: „Biti kršćanin znači vjerovati u uskrsnuće“, već tada ima viziju Crkve kakvu pokušava graditi papa

Nашe se uskrsnuće događa svaki put kada je ljubav veća od mržnje, oprost od osvete, kad dobro pobijedi zlo u našem životu zbog dobra drugih kao i u životu drugih zbog našeg dobra. Bez tog iskustva vlastitog uskrsnuća u ljubavi nije moguće vjerovati i razumjeti Isusovo uskrsnuće i Isusa.

Franjo. U kontekstu pogleda na značenje Isusovog križa i praznog groba u odnosu na naše križeve, ali i križeve naše braće i sestara, nadbiskup je izdvojio riječ – ljubav. Istaknuo je da bez vjerovanja u ljubav nema vjere u uskrsnuće. Vjera u uskrsnuće izvire iz vjere u ljubav. Svatko od nas ima mogućnost osjetiti istinitost uskrsnuća koja se događa u ljubavi kao i omogućiti da se dogodi uskrsnuće u ljubavi. Kao primjer naveo je iskustvo da nas je netko ljubio, poput roditelja koji su nam kroz ljubav i služenje puno toga dobrog učinili, kao i mnoge druge osobe koje su nam služile i pomogle da kroz svakodnevnice situacije u životu možemo osjetiti što to znači biti 'ljudi uskrsnuća'. „Doživljaj istinskog oproštenja i istinske ljubavi uvijek je bio i jest iskustvo uskrsnuća“, poručio je nadbiskup.

Čestitajući na kraju Uskrs, potaknuo je vjernike, koji su do posljednjega mjesta ispunili riječku prvostolnicu, da drugima pomognu osjetiti da je uskrsnuće moguće i zajedno s Isusom postanu 'ljudi uskrsnuća'.

Sprovodni obredi za svećenika Peru Ljubičića

Na groblju „Lozan“ blizu Virovitice u utorak, 11. travnja ukopani su zemni ostatci preminulog svećenika Vrhbosanske nadbiskupije Pere Ljubičića, objavio je portal radiomarija.ba.

Sprovodne obrede predvodio je riječki nadbiskup metropolit Mate Uzinić, a uz pokojnikovu rodbinu došli su i vjernici iz Klenovice, gdje je pokojni Ljubičić bio na službi, predvođeni svojim župnikom Jakovom Filipovićem. Sudjelovalo je još 12 svećenika među kojima su bili generalni vikar Vrhbosanske nadbiskupije Slađan Ćosić, kancelar Mladen Kalfić te generalni vikar Riječke nadbiskupije Mario Tomljanović.

Ćosić je na kraju obreda pročitao životopis pokojnog svećenika te je izrazio riječi sućuti u ime vrhbosanskog nadbiskupa Tome Vukšića, a ujedno je zahvalio i Riječkoj nadbiskupiji gdje je Ljubičić posljednjih godina djelovao. Nakon ukopa zemnih ostataka u župnoj crkvi sv. Petra apostola u Starom

Gradacu služena je misa zadušnica koju je predslavio nadbiskup Uzinić u suslavlju s 13 svećenika. U propovijedi je najprije ustvrdio da se u događaju Isusova uskrsnuća treba pronaći utjeha jer kršćani ispovijedaju vjeru u Krista uskrsloga čije tijelo nije ostalo u grobu.

„U tome pronalazimo bit svoga kršćanstva. Sv. Pavao će na jednom mjestu reći: 'Ako Krist nije uskrsnuo, onda je uzaludna naša vjera', onda nema smisla biti kršćanin. Ali Krist je uskrsnuo i zato itekako ima smisla biti kršćanin“, istaknuo je riječki nadbiskup te je na osnovu svetopisamskih čitanja poručio kako se istina o uskrsnuću propovijeda već gotovo 2000 godina.

Svećenik Pero Ljubičić umro je 5. travnja u bolnici u Münchenu (Njemačka) u 72. godini života. Rođen je 4. svibnja 1951. u Busovači. Osnovnu školu pohađao je u mjestu Kaćuni kod Busovače, srednju u Subotici, a teologiju u Sarajevu. Za sveće-

nika Vrhbosanske nadbiskupije zaređen je na Petrovo 1977. godine. Nakon što je bio kapelan u Derventi 1979. otišao je na službu u biskupiju Osnabrück. Većinu svoga svećeničkog služenja proveo je u Njemačkoj. Do 2016. djelovao je u biskupiji Augsburg kada je umirovljen. Budući da nije bio navršio kanonsku dob od 75 godina od 2016. do smrti bio je na službama u Riječkoj nadbiskupiji te je duhovno brinuo za vjernike u: Klenovici, Krmpotama, Ledenicama, Donjem i Gornjem Zagonu, Povili i Sibirju. Posljednje dvije godine bio je župnik u Ičićima.

Učenicima i mentorima najbolje plasiranih školskih ekipa na nadbiskupijskoj Vjeronaučnoj olimpijadi, 21. travnja u riječkom ordinarijatu čestitao je nadbiskup Mate Uzinić, uputio im poticajne riječi i uručio prigodne darove. „Neka vam sudjelovanje na ovom natjecanju bude i poruka za život: trudite se uvijek ono najbolje što imate stavljati u Isusove ruke, a to znači i na raspolaganje drugima. Tada se ponovno može dogoditi čudo umnažanja kruhova.“

U ordinarijatu su se okupili učenici škola koje su osvojile prva tri mjesta u natjecanju osnovnih te srednjih škola, a u posebnoj su konkurenciji bile i dvije trogodišnje srednje škole, Elektroindustrijska i obrtnička škola Rijeka te Ugostiteljska škola Opatija. Svi su učenici imali priliku predstaviti se i ispričati kako su se pripremali za natjecanje te koje su im bile motivacije za učenje ovogodišnje teme o svetištima. Uz očitu želju da napreduju u vjeri, učenici su pokazali zajedništvo i spremnost na uzajamnu pomoć.

Učenike je pozdravila i čestitala im te zaželjela puno uspjeha na državnom natjecanju i predstojnica Katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević.

Svoje znanje predajte u ruke Kristu i podijelite s drugima

U kategoriji osnovnih škola pobjedu na Vjeronaučnoj olimpijadi 16. ožujka odnijeli su učenici OŠ Zamet. Drugo mjesto pripalo je OŠ Kostrena, a treće OŠ Fran Franković – Rijeka. U kategoriji srednjih škola najbolji rezultat ostvarili su učenici Prve sušačke hrvatske gimnazije. Drugo mjesto pripalo je

učenicima Salezijanske klasične gimnazije – s pravom javnosti, a treća je Ekonomska škola Mije Mirkovića. Pobjednici će nastupiti na Državnom natjecanju koje će biti održano od 8. do 10. svibnja u Predgradi kod Tuhelja.

Stručni skup za vjeroučitelje Riječke metropolije

Kritičko mišljenje u nastavi vjeronauka

U organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje i Katehetskog ureda Riječke nadbiskupije, vjeroučitelji Riječke metropolije okupili su se 22. travnja u velikoj dvorani Nadbiskupskog doma na metropolitanskom stručnom skupu za osnovne i srednje škole. Pozdravne govore i uvod u rad skupa uputili su savjetnik za vjeronauk, Tomislav Tomasić i predstojnica Katehetskog ureda, Ksenija Rukavina Kovačević. Središnja tema skupa bila je kritičko mišljenje u nastavi vjeronauka, a predavanja su održali: riječki nadbiskup Mate Uzinić, profesorica filozofije,

Aleksandra Golubović, profesorica hrvatskoga jezika Ivana Smolčić Padjen i vjeroučiteljica Ivana Kamenar Borčić.

Prvo predavanje na temu: 'Sloboda vjere i nevjere u krizama kolektivnih identiteta', održao je riječki nadbiskup Mate Uzinić. U temeljima njegova promišljanja bila je enciklika pape Franje o sveopćem bratstvu, 'Fratelli tutti'. U tome duhu Uzinić je aktualizirao problematiku kako se u današnjem vremenu podjela različitih identiteta, životnih stilova, običaja i vjerovanja, može ostvariti sveopće bratstvo o kojem govori Papa.

„Bratstvo i sestinstvo nije samo cilj, ono je i sredstvo, put prema boljem svijetu te način da prevladamo ono što nas razdvaja, a da pri tome svatko od nas ne izgubi svoj vlastiti identitet.“

Drugo predavanje, na temu kritičkog mišljenja u nastavi vjeronauka, održala je profesorica filozofije s riječkog Filozofskog fakulteta, Aleksandra Golubović. Stručni skup zaključen je s primjerima dobre prakse o čemu su govorile: profesorica hrvatskoga jezika Ivana Smolčić Padjen i vjeroučiteljica Ivana Kamenar Borčić.

110. obljetnica posvete crkve Presvetog Srca Isusova na Zametu

Na drugu vazmenu nedjelju, Nedjelju Božjega milosrđa, 16. travnja Župa Presvetog Srca Isusova na riječkom Zametu, proslavila je 110. obljetnicu posvete crkve kojoj je prethodila trodnevna duhovna obnova predvođena nekadašnjim župnikom ove župe, isusovcem Matom Anićem. Svečano misno slavlje predvodio je bivši župnik Mirko Vukoja u zajedništvu s aktualnim župnikom Matom Samardžićem.

Osvrnuvši se na pročitani evanđeoski ulomak, propovjednik je istaknuo svjedočanstvo prve kršćanske zajednice i procesa prelaska iz nevjere u vjeru, posebno ističući da to nije samo ljudski čin, nego dar i djelo Božje. „Uskrsli Isus nije izliječio sve bolesnike, nije skinuo svu nevolju s ljudi, ali je osmislio našu patnju jer je i sam prošao kroz nju“, kazao je propovjednik te za kraj uputio savjet roditeljima da uče svoju djecu da znaju trpjeti. „Trpljenja ih ne možete poštediti, ali ih naučite da znaju

proći kroz trpljenje, kroz Veliki tjedan, prema uskrsnuću. Nema prečaca, nego kroz i naslonjeni na svog jedinog, vjerodostojnog Učitelja.“

Na kraju misnoga slavlja riječi zahvale uputio je aktualni župnik, isusovac Mate Samardžić koji je tom prilikom čestitao župljanima 110. godinu postojanja njihove crkve i pozvao sve okupljene na prigodni agape.

Prije 110 godina, na 'Bijelu nedjelju' 1913., posvećena je zametska crkva Presvetog Srca Isusova. U crkvi su od samih početaka djelovali biskupijski svećenici, a od 1958. pastoral preuzimaju isusovci. Tako je duhovnost sv. Ignacija obilježila duhovni profil Zamećana te su, u sustavnom radu s mladima, iz župe proizašla mnoga svećenička i redovnička zvanja. Osobito značajan povijesni događaj bio je 1924. kada je područje Župe trebalo pripasti Italiji. No, složne su se Zamećanke okupile u velikom broju u obrani crkve, zahtijevajući od Komisije za razgraničenje da se granica povuče prema jugu. Tako su tadašnje pobožne žene obranile crkvu od talijanske okupacije i usprkos svim režimima, sve do danas, župljani ove župe nastavljaju se okupljati oko Srca Isusova, postojani u nauku apostolskom, zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama.

Foto: Josip Svetić

Nadbiskup Uzinić krstio peto dijete obitelji Mandić

U Župi sv. Ivana Kristitelja na Škurinjama u nedjelju 16. travnja pod svečanim liturgijskim slavljem kojega je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić, kršten je Gabriel, peto dijete Petre i Dalibora Mandića.

Suslavili su župnik Mato Berišić i župnik in solidum Lovro Perić, a radosnom trenutku, uz obitelj i mnogobrojne vjernike, na misi su sudjelovali i mladi župljani koji su toga dana po rukama nadbiskupa Uzinića primili sakrament potvrde.

Krštenje 4. djeteta obitelji Dešković

Nadbiskup Mate Uzinić krstio je 22. travnja u Brseču, Aureliu, četvrto dijete obitelji Dešković. „Otvoriti se životu i služiti mu, služeći drugima. To je put svetosti. To je svjedočanstvo koje nam daje i obitelj Dešković“, rekao je nadbiskup u propovijedi. Dan uoči proslave župnog blagdana sv. Jurja misu su s nadbiskupom suslavili župnik Petar Belanić i generalni vikar Mario Tomljanović.

Nadahnut porukom Evanđelja o putovanju dvojice učenika u Emaus i njihovom susretu s uskrslim Kristom, nadbiskup je pozvao okupljene da svjedoče vjeru čitajući Božju riječ, slaveći euharistiju i pokazujući zajedništvo. „Kada smo susreli Isusa moramo nužno biti u zajednici. Nema kršćanske vjere bez Crkvene zajednice. Oni koji kažu da prihvaćaju Krista, a ne prihvaćaju Crkvu zapravo ne prihvaćaju ni Krista. Jer autentičnog Krista bez Crkve nema. To ne znači da je Crkva savršena, da nema svojih problema, no kada smo zajedno, kada ne upiremo prstom jedni na druge nego svatko od

nas čini najbolje što može, to je formula po kojoj možemo nastaviti ono što smo primili od Gospodina kao zadaću i tako biti propovjednici njegova uskrsnuća. Riječima, ali i životom, a to je puno važnije“, zaključio je nadbiskup.

U župnoj crkvi sv. Jurja mč. u Brseču župni blagdan proslavljen je u nedjelju, 23. travnja. Svečano liturgijsko slavlje predvodio je svećenik Riječke nadbiskupije Laurent Kružić, doktorand na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu.

Čin

Neki se ljudi moraju pomiriti s činjenicom da glagol činiti ima dublje značenje od onog - pomogao sam ti, učinio uslugu..., ali zašto i kako?!

Piše:
Daria
Ljevar

Eto, vako; postoje ljudi koji jedino što mogu činiti, jest činiti ništa! Sad Vam se mozak zapetljao, ali polako. Većina ljudi je zaokupljena mišlju kako moraju činiti dobro da bi im u životu bilo dobro i to je istina, ali postoje ljudi koji nas uče nečem višem, za upotrijebiti sive stanice mozga. Čineći dobro drugima, izgrađujemo plemenitost svoje nutrine i tako se osjećamo mirno i ugodno sami sa sobom, ali što ako...

Ako ne možeš napraviti korak nogom, ako ne možeš pružiti ruku ili nešto odnijeti od mjesta do mjesta, ako ne možeš izgovoriti riječ ili sve to možeš, ali ti treba pomoć..., činiš li ista dobro drugima? Naravno da ne, jer tebi stalno treba pomoć i to je naporno, zato te ona većina zaokupljena velikim činjenjem smota u klupko i baci u kut. Poželiš da te bace u smeće i odnesu u veliku kantu, želiš postati zaborav, ali ipak ostaješ u kutu promatrajući i razmišljajući čemu služiš i koji zadatak imaš iz kuta.

Kada većina istroši sva sredstva i asove u velikom činjenju, a žele dalje činiti, vrate se po tebe i zamole da se vratiš i činiš ono što možeš jer ti to znaš najbolje od svih. Iako još osjećaš bolove i nelagodu od zgužvanog ležanja u kutu, zahvalan si što su oni shvatili smisao činjenja.

Tvoja posebnost, osim tog talenta kojim činiš nešto lakše i spretnije od drugih, je u tome što si bio i ostao prisutan! Mogao si se prepustiti i završiti na smetlištu, ali si odabrao biti, ostati i svijetliti kako se oni ne bi izgubili u velikom činjenju. Nagrađen si probijanjem granica izdržljivosti i strpljivošću, a to ima jednaku, možda ponekad i veću ulogu od činjenja velikih stvari.

Ti si svjetiljka, ulična, kućna, poslovna, društvena, svjetska...! Prisutnost tvoje svjetlosti jedino je činjenje koje trebaš činiti uvijek, svugdje, bezuvjetno i beskompromisno! Budi prisutan i zahvalan što je tvoje (ne) činjenje neophodno činjenju velikih djela.

Majka Trsatska

*Majko, ne bijah ti često blizu,
Ni u mislima, hvalit se ne mogu.
Al' ljubav koju mi pružaš kao sinu,
I na javi i u snu osjetiti mogu.*

*Zahvalnost oćutjeh u Zavjetnih darova kapeli,
Mami svojoj, kao i znanim, zapalih svijeću.
U perivoju stvorena ljepota me veseli,
Tad osjetih spokoj i radost veću.*

*Kad približi se posljednji mi sat,
Neka osjetim mir, onaj pravi šalom.
Još jednom dođem na Trsat,
Krotko moleći u svetištu tvom.*

*Na koncu, u krilu svome odmora mi daj,
Kada posljednja obavije me tama.
Buđenjem u vječnoj Svjetlosti,
Na usnama neka bude riječ: mama!*

Nikica Emanuel Sabljak

Priprema za obećanja katoličkih skauta

Katolički skauti Riječke nadbiskupije intenzivno rade na pripremi nove generacije skauta za davanje obećanja te su i dan planeta Zemlje obilježili aktivno u svom sjedištu u Driveniku i predivnoj prirodi Vinodola uz ponavljanje naučenih skautskih vještina i upoznavanje svoje domovine. Nakon okupljanja dan je za djecu započeo igrom dok je za roditelje pripremljen roditeljski sastanak u sklopu kojeg je održana radionica o pakiranju ruksaka za izlete i važnosti samostalnog spremanja djeteta kod pripreme za izlet.

Nakon toga putem drevnih Frankopana krenuli smo kroz šumu uz Dubračinu te prolazili pokraj mlinova koje su koristili naši stari i upoznali se s njihovom tehnologijom, te prošetali i stazom Rimljana. Uslijedila je kratka okrepca te igranje na predivnoj livadi. Nakon povratka u skautsku kuću održali smo kviz i pričali kako mi možemo čuvati svoj planet. Finim ručkom i druženjem završili smo jednodnevni izlet u Driveniku.

Paolo Santini

Verbum

Samo istina - Moj život uz Benedikta XVI.

Teško da je itko tako dobro poznao papu Benedikta XVI. i bio mu posljednjih godina tako blizak: Georg Gänswein upoznao je Josepha Ratzingera kao pročelnika Kongregacije za nauk vjere u Rimu i bio uz njega kao osobni tajnik gotovo dva desetljeća, sve do njegove smrti. Kao jedan od njegovih najvažnijih ljudi od povjerenja tijekom papinske službe zna što se zapravo krije iza povijesnog odreknuća 2013. godine. O tome Gänswein prvi put otvoreno i iskreno progovara u ovoj knjizi, nastaloj u suradnji s uglednim vaticanistom Saveriom Gaetom.

Piše podrobno i o godinama prije izbora za papu, konklavi, ali i pojedinostima skrovitog života pape Benedikta XVI. nakon odreknuća te životu s „dvojom“ papu u Vatikanu. Iznosi i mnoge pojedinosti o kontroverznim temama kao što su dosjei Vatileaks, misterij slučaja Orlandi, skandal s pedofilijom te odnos između Pape emeritusa i njegova nasljednika pape Franje.

O svemu tome Georg Gänswein daje uvide koje nitko drugi ne bi mogao imati i koji čitatelju omogućuju sudjelovanje u povijesnim događajima i vrlo osobnim iskustvima. Stoga je ovo knjiga za sve koji žele upoznati Benedikta XVI. izbliza i doista razumjeti njegov život, misao i ključne odluke, ali i sadašnji trenutak Crkve.

Cvita Sušić pobjednica misijskog natječaja „Šareni natječaj za male misionare, velike umjetnike”

Cvitu Sušić, učenicu 4. a razreda KOŠ „Josip Pavlišić” u Rijeci i pobjednicu nacionalnog misijskog natječaja „Šareni natječaj za male misionare, velike umjetnike” te njezinu mentoricu, učiteljicu s. Emu Škriljevečki, 28. travnja u Nadbiskupskom ordinarijatu primio je generalni vikar Riječke nadbiskupije Mario Tomljanović u pratnji ravnateljice za misije gđe. Andreje Škarobot Kunštek.

Generalni vikar izrazio je dobrodošlicu i zahvalnost gostima na posjeti Ordinarijatu. Istaknuo je da je jako ponosan što je baš Cvita iz riječke katoličke osnovne škole pobjednica natječaja na nivou cijele Hrvatske. Njezin će crtež biti objavljen uz odabrane crteže iz cijeloga svijeta povodom proslave 180. obljetnice Papinskog djela svetog djetinjstva. Uslijedio je kratki obilazak velike dvorane i upoznavanje sa slikama koje krasi veliku dvoranu nadbiskupijskog doma. Djevojčica je pomno pratila i slušala što je generalni vikar govorio jer uz crtanje i matematiku, u kojoj također postiže odlične rezultate, jako je zainteresirana za povijest grada i nadbiskupije. Poklon koji su dobili generalni vi-

kar i ravnateljica krasit će njihove urede, a to je kopija pobjedničke slike.

Na završetku susreta generalni vikar podijelio je blagoslov i dao podršku svima da hrabro, ponizno i radosno nastave slijediti Isusa i raditi za širenje njegove radosne vijesti gdje god da se zateknu i u kojoj bilo životnoj ulozi. „Da budemo pravi misionari koji smo našim krštenjem to postali.”

U svibnju se obilježava 180. rođendan Papinskog djela svetog djetinjstva i tom prigodom na poticaj Međunarodnog tajništva Djela u Rimu te u suradnji s nacionalnim upravama svijeta, Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela u Hrvatskoj organizirala je „Šareni natječaj za male misionare, velike umjetnike”.

Trajavao je do 15. ožujka te je Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela u RH izvijestila kako je pristiglo više od 200 radova. Pobjednički rad Cvite Sušić poslan je u Rim te će uz ostale izabrane radove nacionalnih uprava diljem svijeta biti uvršten u zajedničku monografiju koja će biti predstavljena 19. svibnja na 180. obljetnicu osnutka Djela svetog djetinjstva.

Sredinom travnja riječkom hospiciju stigao je nužan uređaj za dezinfekciju medicinskih pomagala, kupljen zahvaljujući humanitarnoj akciji održanoj u adventu na riječkom Korzu. „Tijekom mjeseca studenog i prosinca prošle godine, Grad Rijeka nam je ustupio štand na Jadranskom trgu, odnosno adventsku kućicu na Korzu te smo ponudili rukotvorine naših vrijednih volontera. Akcije su bile organizirane u svrhu prikupljanja

Riječki hospicij od donacija kupio uređaj za dezinfekciju medicinskih pomagala

donacija za kupnju uređaja za dezinfekciju medicinskih pomagala i kolica za njegu bolesnika. Sudjelovali su učenici i učitelji Katoličke osnovne škole 'Josip Pavlišić', koji su nam donirali svoje radove kao i sudjelovanje na samom štandu. Učenice Ženskog učeničkog doma 'Marija K. Kozulić' su nam donirale pšenicu u ukrasnim posudicama. Također, naši donatori (djeca i odrasle osobe) su nam darovali svoje radove u obliku čestitki, torbica, slika...”, poručila je ravnateljica hospicija, Leopolda Ivković.

Prodajom navedenih artikala riječki hospicij prikupio je potrebna sredstva za kupnju uređaja i kolica. Jedan donator, koji želi ostati anonimn, je u tu svrhu uplatio

5.308,91 eura, kazala je Ivković dodajući kako je za kupovinu potrebnog uređaja za dezinfekciju medicinskih pomagala i kolica za njegu bolesnika uplaćeno 7.524,56 eura, a ukupno je u obje akcije prikupljeno 7.284,50 eura.

Ravnateljica hospicija izrazila je zahvalnost svima koji su se uključili u ove akcije, Gradu Rijeci, donatorima, „svima koji su pomogli svojim radom, molitvama i financijskim sredstvima”. Na kraju, citirala je službenicu Božju Mariju Krucifiksu Kozulić, čije ime riječki hospicij nosi: „Ljubav nije nikada nikoga osiromašila, nego nad onim koji ima ljubavi prema bližnjemu sja blistava zvijezda Božjeg blagoslova.”

Kreativne radionice malih misionara na Donjoj Drenovi

Tijekom mjeseca ožujka i 1. travnja održane su kreativne radionice u Župi BDM Karmelske na D. Drenovi u kojima su sudjelovali mali misionari - učenici OŠ Fran Franković s vjeroučiteljicama Robertom Kelava i Marijanom Barin Turica. Tijekom pet subota mladi su misionari izrađivali uskrсне dekoracije i sudjelovali u drugim prigodnim aktivnostima koje su, uz odobrenje i poticaj župnika Michelea Cittadina, prezentirali i ponudili župljanima i ostalima zainteresiranim za sudjelovanje u ovom misijsko-humanitarnom projektu.

Sav novčani prihod od prodanih dekoracija namijenili su pomoći misijama i misionarima u

Zambiji, gdje se već četiri desetljeća nalazi poznati misionar don Boris Dabo. U ovom ciklusu radionica sudjelovalo je 60-ak djece.

Cilj projekta je osnaživanje zajedništva i povezanosti u vjeri s vršnjacima u misijskim krajevima. Stručna suradnja u realizaciji ovog projekta ostvarena je i na razini međupredmetne korelacije i izvanučioničke nastave u OŠ Fran Franković, čemu je dokaz i lijepi primjer kolegijalne suradnje profesorice povijesti Nere Malbaša Kovačić koja se s učenicima 8. c razreda uključila u realizaciju projekta i tako dala vrijedan međupredmetni stručni doprinos.

Učenici elektro-obrtničke škole opremili senzornu sobu u Domu Sveta Ana

Blizanci Marko i Luka Bosančić, maturanti Elektroindustrijske i obrtničke škole u Rijeci svoj su maturalni rad ugradili u prostoriju za djecu Caritasova Doma „Sveta Ana”, sigurne kuće za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja.

Senzornu sobu, odnosno igraonicu, 4. svibnja opremili su uređajima, senzornim elementima, uz pomoć nastavnika Tomislava Damjanovića. Zadatak učenika bio je montirati i uključiti svu opremu, te znati kako ona radi. Luka i Marko iskazali su veliko zadovoljstvo sudjelovanjem u projektu koji, osim što im je važan za završetak školovanja, donosi dobrobit i drugoj djeci. Riječ je o posebnim audiovizualnim uređajima koji se aktiviraju sensorima i tako stvaraju osjetilne efekte u prostoriji, umiruju i opuštaju.

Cijeli je projekt dio programa „TEENS FOR KIDS” koji potiče interakciju škole i lokalne zajednice, a financira ga Ministarstvo znanosti i obrazovanja u sklopu preventivnih programa škola.

Voditeljica školskog projekta, vjeroučiteljica Marijana Medanić, podsjetila je na vrijednost projekta od 20 tisuća kuna, od čega je otprilike 13 tisuća izdvojeno za nabavu senzornih elemenata i opreme, dok je preostali dio namijenjen za edukaciju i financiranje opreme koja će učenicima u budućnosti koristiti u radu. „Projekt je poticaj i

budućim maturantima koji već proučavaju razne elektroničke uređaje i smišljaju na koji bi način mogli nekome koristiti”, rekla je vjeroučiteljica.

Podsjetila je i kako ovo nije prva suradnja škole i Doma Sv. Ane čiji je osnivač Caritas Riječke nadbiskupije. Projekt uključuje i predavanja o prevenciji nasilja u adolescentnim vezama i prevenciji nasilja u obitelji. Instalacijom su iznimno zadovoljni i djelatnici Doma „Sveta Ana” što je potvrdila i ravnateljica Željka Frković.

Soba je namijenjena za igru s djecom jer svjetlost i zvukovi umiruju i opuštaju, a uz njih se mogu izvoditi i različite vježbe ili učiti uz igru. Uz poticajnu multisenzornu okolinu potiče se cjelokupni razvoj djeteta, samostalnost u svakodnevnim aktivnostima i njihova socijalizacija, te jača samopouzdanje i pozitivna slika o sebi.

Prostor će se moći koristiti i u radu s adolescentima koji pokazuju probleme u ponašanju kao i probleme poremećaja pažnje i koncentracije. U radu s odraslima audiovizualni efekti upotrebljavaju se kao dio terapijskih programa u tretmanu trauma i akutnih težih emocionalnih stanja. Prostor će, prema potrebama, moći koristiti i djelatnici Doma kao antistres program, s ciljem opuštanja, smanjenja razine stresa i povećanja radne efikasnosti.

D. D.